

Nacionālās kultūras mantojuma pārvaldes 2025. gada publiskais pārskats

Rīgā 2026

Saturs

Priekšvārds	3
1. Pamatinformācija	5
1.1. Iestādes juridiskais statuss un funkcijas, par kurām iestāde ir atbildīga, īstenotie darbības virzieni	5
1.2. Iestādes darbības vidēja termiņa prioritātes un mērķi	7
1.3. Iestādes īstenotās budžeta programmas	8
2. Iestādes darbības virzieni un sasniegtie rezultāti pārskata gadā	8
2.1. Kultūras vērtību apzināšana, izpēte un uzskaitē	8
2.2. Kultūras pieminekļu saglabāšanas uzraudzība, kontrole un sadarbība reģionos	10
2.3. Arhitektūras un mākslas mantojuma saglabāšana un attīstība	12
2.4. Arheoloģiskā, vēstures un industriālā mantojuma aizsardzība	15
2.5. Kultūras priekšmetu aprites uzraudzība un nelikumīgas tirdzniecības novēršana	16
2.6. Kultūras pieminekļu atbalsta pasākumu organizēšana un finansēšana	18
2.7. Kultūras mantojuma saglabāšanas, pieejamības un attīstības popularizēšana	18
2.8. Kultūras mantojuma nozares gatavības stiprināšana krīzes situācijām	22
2.9. Iestādes sniegtie pakalpojumi	23
2.10. Iestādes veiktie pētījumi	25
2.11. Iestādes vadības un darbības uzlabošanas sistēmas	26
2.12. Iestādes darbības stratēģijas ieviešanas novērtējums pārskata gadā	27
3. Budžets un tā izlietojums pārskata gadā	31
4. Personāls	34
4.1. Amata vietu skaits un faktiskais vidējais nodarbināto skaits	34
4.2. Izglītība	35
4.3. Mainība	35
4.4. Skaits sadalījumā pa vecuma un dzimuma grupām	35
5. Komunikācija ar sabiedrību	36
6. Plānotie pasākumi 2026. gadā	38
6.1. Galvenie uzdevumi	38
6.2. Plānotie sadarbības projekti	39
6.3. Plānotie pētījumi	40

Priekšvārds

Cienījamie kultūras mantojuma draugi un sadarbības partneri!

Kultūras mantojums šodien ir jāuzlūko kā resurss mūsu nākotnei. 21. gadsimta tirgus ekonomikas apstākļos, kad arvien biežāk vērojami centieni visas vērtības izteikt naudas mērvienībās, kultūras mantojums iegūst jaunas nozīmes un vērtību dimensijas. Tomēr nemainīga paliek tā pamatvērtība – kultūras mantojums esam mēs. Tas stāsta par mūsu izcelsmi, stiprina piederības sajūtu un palīdz noteikt virzienu nākotnei.

Kultūras mantojums pastāv tikai tad, ja cilvēki to izmanto, kopj, uztur un nodod nākamajām paaudzēm. Tas nav statisks veidojums – tas attīstās un mainās līdz ar sabiedrību. Līdzīgi arī Nacionālā kultūras mantojuma pārvalde (turpmāk – Pārvalde) 2025. gadā uzsāka pārmaiņu procesu kultūras mantojuma politikas plānošanā un institucionālajā pārvaldībā.

Kultūras mantojuma saglabāšanas centrā vienmēr ir cilvēks – profesionāļu komanda, kas ikdienā īsteno Pārvaldes kompetencē noteiktos uzdevumus. Tādēļ 2025. gadā tika pārskatītas Pārvaldes darbības prioritātes, īpašu uzmanību pievēršot profesionālas, motivētas, novērtētas, uz attīstību un rezultātiem vērstas komandas veidošanai, kā arī drošas un videi draudzīgas darba vides nodrošināšanai.

Lai sasniegtu šos mērķus, uzsākta atlīdzības sistēmas pilnveide, pakāpeniski virzoties uz konkurētspējīga atalgojuma nodrošināšanu, kas atbilst publiskajā sektorā nodarbināto speciālistu darba novērtējumam. Kultūras mantojuma saglabāšanas jomā uzkrātās zināšanas un profesionālā pieredze ir nododama no paaudzes paaudzē, tādēļ Pārvaldei ir būtiski veidot vidi, kurā līdzās strādā dažādu paaudžu speciālisti, nodrošinot zināšanu pēctecību un profesionālās pieredzes nepārtrauktību.

2025. gadā Pārvalde arvien aktīvāk atjaunoja klātienes konsultācijas un tikšanās kultūras pieminekļos, stiprinot sadarbību ar kultūras mantojuma īpašniekiem un citiem iesaistītajiem. Mūsu mērķis ir būt uzticamam, profesionālam un uz risinājumiem vērstam sadarbības partnerim, kas izprot klientu vajadzības un sniedz kvalitatīvu atbalstu.

Tas attiecas ne tikai uz sadarbību Latvijā, bet arī uz starptautisko sadarbību. Latvijas kultūras mantojuma saglabāšanas politikai jāattīstās ciešā sasaistē ar Eiropas kopējām attīstības tendencēm, pārņemot labāko pieredzi un vienlaikus stiprinot Latvijas kultūras mantojuma nozīmi starptautiskajā telpā.

Kultūras mantojums esam mēs – tā nākotne ir atkarīga no mūsu šodienas lēmumiem, zināšanām un atbildības. Tieši tādēļ Pārvaldes uzdevums ir ne vien sargāt kultūras mantojumu, bet arī veidot vidi, kurā tas tiek izprasts, novērtēts un nodots tālāk kā dzīva Latvijas vērtība.

Patiesā cieņā –
Pārvaldes vadītāja Ināra Bula

1. Pamatinformācija

1.1. Iestādes juridiskais statuss un funkcijas, par kurām iestāde ir atbildīga, īstenotie darbības virzieni

Latvijā valsts pārvaldi kultūras pieminekļu aizsardzībā un izmantošanā nodrošina Ministru kabinets, un to realizē Pārvalde.¹ Pārvalde ir kultūras ministra padotībā esoša tiešās pārvaldes iestāde, kas īsteno valsts kontroli kultūras pieminekļu aizsardzībā, veic kultūras mantojuma apzināšanu, izpēti un pieminekļu uzskaiti.²

Pārvalde darbojas saskaņā ar Pārvaldes nolikumu,³ kā arī ievēro starptautiskajās konvencijās nostiprinātos pamatprincipus. Pārvalde veic nolikumā un citos normatīvajos aktos noteiktās funkcijas un uzdevumus.

Lai nodrošinātu kultūras mantojuma saglabāšanu, Pārvaldei noteiktas šādas funkcijas:

- īstenot valsts pārvaldi kultūras pieminekļu aizsardzībā;
- pārzināt kultūras pieminekļus valsts teritorijā.⁴

Īstenojot funkcijas, Pārvalde:

- apzina objektus, kuriem ir kultūras vērtība;
- izvērtē objektu atbilstību valsts, reģiona vai vietējās nozīmes kultūras pieminekļa statusam;
- sagatavo kultūras ministram priekšlikumus par attiecīgā kultūras pieminekļa iekļaušanu valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā vai svītrošanu no tā;
- nosaka kultūras pieminekļu aizsardzības zonas un to uzturēšanas režīmu;
- uztur valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu reģistru;
- veic kultūras pieminekļu apsekošanu un uzraudzību atbilstoši kultūras pieminekļu aizsardzības prasībām;
- izvērtē un saskaņo būvprojektus, kas izstrādāti kultūras pieminekļiem vai objektiem, kas atrodas kultūras pieminekļu aizsardzības zonā;
- ja nepieciešams, izsniedz nosacījumus un tehniskos noteikumus būvprojektēšanai kultūras pieminekļos un objektos, kuri atrodas kultūras pieminekļu aizsardzības zonā;
- izsniedz atļaujas saimnieciskās darbības veikšanai kultūras pieminekļī vai tā aizsardzības zonā;
- pieņem lēmumus par saimnieciskās darbības apturēšanu kultūras pieminekļī vai tā aizsardzības zonā, ja tiek pārkāpti kultūras pieminekļu aizsardzības noteikumi;

¹ Likums "Par kultūras pieminekļu aizsardzību", 5. pants. <https://likumi.lv/ta/id/72551#p5>

² Turpat, 26. pants. <https://likumi.lv/ta/id/72551#p26>

³ Ministru kabineta 2004. gada 9. novembra noteikumi Nr. 916 "Nacionālā kultūras mantojuma pārvaldes nolikums". <https://likumi.lv/ta/id/96371>

⁴ Turpat, 2. punkts. <https://likumi.lv/ta/id/96371#p2>

- izsniedz kultūras pieminekļu īpašniekiem (valdītājiem) norādījumus par attiecīgā kultūras pieminekļa izmantošanu un saglabāšanu;
- izsniedz atļaujas izpētes darbu veikšanai kultūras pieminekļos;
- izsniedz atļaujas būvniecībai, kā arī remonta (renovācijas), konservācijas, restaurācijas vai rekonstrukcijas darbu veikšanai kultūras pieminekļos vai to aizsardzības zonās;
- no īpaši šādiem mērķiem iedalītiem līdzekļiem finansē kultūras pieminekļu pētniecības, glābšanas un restaurācijas darbus, kā arī citus ar pieminekļu aizsardzību saistītus pasākumus;
- sniedz atzinumus par darbu atbilstību Pārvaldē saskaņotajam projektam un izsniegtās atļaujas nosacījumiem;
- pieņem lēmumu par vidi degradējoša statusa noteikšanu objektam, kurš atrodas kultūras pieminekļa teritorijā vai tā aizsardzības zonā;
- nosaka kultūras pieminekļa kultūrvēsturisko vērtību, lai noteiktu atlīdzību par kaitējumu, kas tam nodarīts;
- organizē pasākumus, kas saistīti ar mūsdienu arhitektūras kvalitātes uzlabošanu kultūras pieminekļu teritorijās un to aizsardzības zonās;
- uzsāk administratīvā pārkāpuma procesu kultūras pieminekļa aizsardzības pārkāpuma gadījumā;
- pieņem lēmumu par valsts pirmpirkuma tiesību izmantošanu vai atteikšanos no tām, ja īpašnieks atsavina valsts nozīmes kultūras pieminekli;
- izsniedz atļaujas mākslas priekšmetu un antīko priekšmetu izvešanai uz ārvalstīm;
- organizē nelikumīgi izvesto kultūras priekšmetu atdošanas procedūru;
- sniedz konsultācijas kultūras pieminekļu aizsardzības jomā;
- veic citus normatīvajos aktos noteiktos uzdevumus.⁵

Lai īstenotu noteiktās funkcijas un izpildītu dotos uzdevumus, Pārvalde organizē darbību šādos virzienos:

Darbības virzieni
Kultūras vērtību apzināšana, izpēte un uzskaite
Kultūras pieminekļu saglabāšanas uzraudzība, kontrole un sadarbība reģionos
Arhitektūras un mākslas mantojuma saglabāšana un attīstība
Arheoloģiskā, vēstures un industriālā mantojuma aizsardzība
Kultūras priekšmetu aprites uzraudzība un nelikumīgas tirdzniecības novēršana
Kultūras pieminekļu atbalsta pasākumu organizēšana un finansēšana
Kultūras mantojuma saglabāšanas, pieejamības un attīstības popularizēšana

⁵ Turpat, 3. punkts. <https://likumi.lv/ta/id/96371#p3>

Atbilstoši Pārvaldes nolikumam tās darbu vada vadītājs, un vadītājam ir divi vietnieki – vietnieks juridiskajos jautājumos un vietnieks administratīvajos jautājumos. Pārvaldē ir sešas daļas – Administratīvā daļa, Kultūras mantojuma informācijas centrs, Arhitektūras un mākslas daļa, Arheoloģijas un vēstures daļa, Kultūras priekšmetu aprites daļa un Nodrošinājuma daļa – un piecas reģionālās nodaļas – Latgales reģionālā nodaļa, Zemgales reģionālā nodaļa, Vidzemes reģionālā nodaļa, Kurzemes reģionālā nodaļa un Rīgas reģionālā nodaļa –, kā arī Arhitektūras muzejs un vadības birojs.

2025. gada 21. martā kā jaunā Pārvaldes vadītāja darbu uzsāka Ināra Bula, līdzšinējā Cēsu muzeja vadītāja un biedrības “ICOMOS Latvija” nodaļas valdes priekšsēdētāja, arī bijusī Pārvaldes Rīgas reģionālās nodaļas vadītāja.

*“Stājoties jaunajā amatā kā prioritātes esmu izvirzījusi esošā kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanas politikas stiprināšanu, ciešākas sadarbības ar nozarē iesaistītajām pusēm, tostarp izglītības iestādēm un starptautiskajiem sadarbības partneriem, veidošanu, kā arī Mantojuma pārvaldes komandas spēcināšanu, nodrošināt tās labbūtību, arī pārskatot atalgojuma paaugstināšanas un izglītošanās iespējas,”
norādīja I. Bula.*

1.2. Iestādes darbības vidēja termiņa prioritātes un mērķi

Pārvalde 2023.–2027. gada plānošanas periodam ir noteikusi šādas prioritātes un mērķus,⁶ kas vienlaikus ir arī personāla vadības stratēģiskie mērķi, kā būtiskākās vērtības izceļot cilvēku, pozitīvu un profesionālu darba attiecību kultūru, rūpes par sadarbības partneriem, kā arī drošu, ērtu darba vidi un labbūtību tajā:

Prioritātes	Mērķi
Profesionāla, motivēta, novērtēta, uz attīstību un rezultātu vērsta komanda	Nodrošināta augstas kvalifikācijas profesionālu speciālistu noturēšana, piesaiste un izaugsme.
	Panākta ieguldījumam atbilstoša un valsts pārvaldē konkurētspējīga atalgojuma sistēma.
	Efektīva procesu un risku pārvaldība.
Uzticams, uz rezultātu vērsts sadarbības	Turpināta sabiedrības, tostarp konsultatīvo padomju, līdzdalība profesionālu un caurskatāmu lēmumu pieņemšanā.

⁶ "Nacionālās kultūras mantojuma pārvaldes darbības stratēģija 2023.–2027. gadam", atstiprināta ar Pārvaldes 2023. gada 28. decembra rīkojumu Nr. 1/35/2023 "Par Nacionālās kultūras mantojuma pārvaldes darbības stratēģijas 2023.–2027. gadam apstiprināšanu".

partneris, kuram rūp klienta vajadzības	Sekmēta arvien plašāka kultūras mantojuma nozīmes izpratne.
	Konsultē vispirms!
Droša un videi draudzīga darba vide	Nodarbinātajam veidota laba un droša darba vide.
	Atbildība par nākotni.

1.3. Iestādes īstenotās budžeta programmas

Pārvalde pārskata gadā īstenoja šādas budžeta programmas (apakšprogrammas):

Programmas numurs un nosaukums	Apakšprogrammas numurs un nosaukums
21.00.00 – Kultūras mantojums	–
22.00.00 – Kultūras projekti un investīcijas	22.02.00 – Kultūras pasākumi, sadarbības līgumi un programmas
70.00.00 – Citu Eiropas Savienības politiku instrumentu projektu un pasākumu īstenošana	70.15.00 – Eiropas Savienības programmas Erasmus+ projektu īstenošanas nodrošināšana
71.00.00 – Eiropas Ekonomikas zonas un Norvēģijas finanšu instrumentu finansēto programmu, projektu un pasākumu īstenošana	71.06.00 – Eiropas Ekonomikas zonas finanšu instrumenta un Norvēģijas valdības divpusējā finanšu instrumenta finansēto projektu un pasākumu īstenošana
99.00.00 – Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem	–

2. Iestādes darbības virzieni un sasniegtie rezultāti pārskata gadā

2.1. Kultūras vērtību apzināšana, izpēte un uzskaitē

Kultūras vērtību apzināšana un definēšana ir sarežģīts un atbildīgs darbs, kas prasa dažādu jomu kompetentu speciālistu iesaisti un rūpīgu analīzi, nodrošinot valstij svarīgo vērtību aizsardzību, sekojot līdzi laikmeta tendencēm, vienlaikus ievērojot pēctecību un uzturot kvalitāti. Informācija par valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstu tiek glabāta Pārvaldes Kultūras mantojuma informācijas centrā, kur gan Pārvaldē nodarbinātie, gan klienti var iegūt informāciju par kultūras pieminekļiem Latvijā un tajos notikušajām izmaiņām gadu laikā.

Noslēdzot 2025. gadu, valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā bija **9 015** kultūras pieminekļi, no kuriem lielāko daļu veidoja valsts un reģiona nozīmes kultūras pieminekļi. Pēc tipoloģijas pārsvarā pārstāvēti arhitektūras, mākslas un

arheoloģijas pieminekļi, savukārt industriālais mantojums un pilsēt būvniecības pieminekļi veidoja nelielu, bet mērķtiecīgi saglabājamu daļu.

Kultūras pieminekļu tipoloģiskais sadalījums

Uz 31.12.2025.	Valsts nozīmes	Reģiona nozīmes	Vietējās nozīmes	Kopā:	% no kopējā pieminekļu skaita
Arhitektūras pieminekļi	963	1 439	1 104	3 506	38,87%
Mākslas pieminekļi	2 037	617	128	2 782	30,85%
Arheoloģijas pieminekļi	864	1 315	319	2 498	27,70%
Pilsēt būvniecības pieminekļi	19	18	10	47	0,52%
Industriālie pieminekļi	22	6	2	30	0,33%
Vēsturisku notikumu vietas	109	37	10	156	1,73%
Kopā:	4 014	3 432	1 573	9 019*	100%
Kustamie kultūras pieminekļi	1 148	395	115	1 658	18,39%
Nekustamie kultūras pieminekļi	2 863	3 036	1 458	7 357	81,61%

* Summa nesakrīt ar kopskaitu, jo dažiem kultūras pieminekļiem ir vairākas tipoloģiskās grupas.

Jaunu objektu iekļaušana valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā notiek gan pēc objektu īpašnieku iniciatīvas, gan Pārvaldes un citu jomas speciālistu atklājumiem.

2025. gadā valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu saraksts papildināts ar 40 jauniem kultūras pieminekļiem, no kuriem vairākums bija mākslas pieminekļi. Kā 9000. kultūras piemineklis sarakstā iekļautas 19. gadsimta Dadzīšu (Rusuļu) ūdensdzirnavas – reģiona nozīmes industriālais piemineklis – raksturīgs Latvijas ūdensdzirnavu paraugs, kas atspoguļo reģiona ražošanas un infrastruktūras attīstību.

2025. gadā valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā iekļautie objekti

	Valsts nozīmes	Reģiona nozīmes	Vietējās nozīmes	Kopā:
Arhitektūras pieminekļi	1	2	-	3
Mākslas pieminekļi	11	15	3	29
Arheoloģijas pieminekļi	2	3	-	5
Industriālie pieminekļi	-	1	-	1
Vēsturisku notikumu vietas	-	1	1	2
Kopā:	14	22	4	40

Pārskata gadā no valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu saraksta izslēgti trīs arhitektūras pieminekļi – viens valsts nozīmes, viens reģiona nozīmes un viens vietējās nozīmes objekts, pamatojoties uz īpašnieku iesniegumiem un kompetentās institūcijas izvērtējumu. Izslēgšana veikta, konstatējot, ka objekti būtiski zaudējuši autentiskumu vai kultūrvēsturisko vērtību un vairs neatbilst pieminekļa statusa kritērijiem. Lēmumi apstiprināti ar kultūras ministra rīkojumiem un publicēti oficiālajā izdevumā “Latvijas Vēstnesis”.

Pieejamā finansējuma ietvaros pārskata gadā turpināta nozīmīgāko un apdraudētāko valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu precīza uzmērīšana. 2025. gadā ar trīsdimensionālās lāzerskenēšanas un fotogrammetrijas metodi uzmērīti šādi kultūras pieminekļi – Bauskas viduslaiku pils bastions, Pušas katoļu baznīca, Elerņas (Elkšņu) katoļu baznīca ar mūra žogu, ēku ansamblis “Trīs Brāļi”, Stāmeru saiešanas mans un Rēzeknes pilsdrupas. Kuldīgas Sv. Katrīnas luterāņu baznīcā un Čunkānu-Dreņģeru senkapos savukārt veikta ģeofizikālā izpēte ar radiolokācijas metodi.

2.2. Kultūras pieminekļu saglabāšanas uzraudzība, kontrole un sadarbība reģionos

2025. gadā Pārvaldes reģionālās nodaļas nodrošināja valsts un reģiona nozīmes kultūras pieminekļu, kā arī to aizsardzības zonu uzraudzību un kontroli, īstenojot sistemātisku un preventīvu pieeju kultūras mantojuma saglabāšanā. Kultūras mantojuma aizsardzības darba pamatā ir profesionāli izsvērtas un konkrētas prasības, kas ilgtermiņā nodrošina vērtību saglabātību un vienlaikus sekmē kvalitatīvu attīstību.

Latvijā ir izveidota stabila kultūras pieminekļu saglabātības stāvokļa un izmaiņu kontroles sistēma, kas ietver nosacījumu izstrādi teritoriju plānošanā, plānojuma dokumentācijas un būvprojektu izvērtēšanu, individuālu norādījumu izdošanu pieminekļu saglabāšanai, izpētes uzraudzību, kā arī regulāras pārbaudes dabā. Visas procedūras ir skaidri noteiktas un dokumentētas, nodrošinot pārskatāmu un konsekventu pieeju.

Pārvalde īsteno šo pasākumu kopumu, vienlaikus nodrošinot klientu profesionālu apkalpošanu un konsultēšanu, kā arī veicinot labāko praksi kultūras pieminekļu aizsardzībā. Pārskata gadā veikta **3 203** kultūras pieminekļu un kultūrvēsturisku objektu apsekošana, izvērtējot to saglabātības stāvokli, publisko pieejamību un aktuālos apdraudējumus.

2025. gadā kultūras pieminekļu saglabātības stāvoklis Latvijā kopumā vērtējams kā labs – labā un apmierinošā stāvoklī atradās **94%** no visiem pieminekļiem (attiecīgi 53% labā un 41% apmierinošā stāvoklī). Tas liecina par kopumā stabilu kultūras mantojuma saglabāšanas situāciju valstī. Reģionālā

griezumā visaugstākais labā saglabātības stāvokļa īpatsvars bija Kurzemē un Latgalē, kur dominē labi uzturētu pieminekļu īpatsvars. Savukārt viszemākais labā stāvokļa īpatsvars un vienlaikus augstākais apmierinošā stāvokļa īpatsvars konstatēts Vidzemē un Zemgalē, kas var norādīt uz potenciālu risku šo pieminekļu stāvokļa pasliktinājumam nākotnē bez savlaicīgas iejaukšanās. Savukārt procentuāli lielākais neapmierinošā saglabātības stāvokļa īpatsvars konstatēts Vidzemē (8%), kam seko Zemgale (5%) un Rīga (5%). Tas iezīmē teritorijas, kurās īpaši nepieciešama mērķēta saglabāšanas un atjaunošanas politika. Vienlaikus jāatzīmē, ka avārijas stāvoklī un bojā gājušo pieminekļu īpatsvars kopumā saglabājas zems, kas vērtējams pozitīvi, tomēr šie gadījumi prasa individuālu un steidzamu rīcību, lai novērstu neatgriezenisku kultūras vērtību zudumu.

Kultūras pieminekļu saglabātības stāvoklis (%) 2025. gadā

	Kurzeme	Latgale	Vidzeme	Zemgale	Rīga	KOPĒJAIS
<i>Labs</i>	71%	68%	28%	32%	58%	53%
<i>Apmierinošs</i>	25%	30%	60%	62%	36%	41%
<i>Neapmierinošs</i>	3%	1%	8%	5%	5%	4%
<i>Avārijas</i>	1%	1%	4%	1%	0%	1%
<i>Gājis bojā</i>	0%	0%	0%	0%	1%	1%

Iegūtā informācija sistemātiski ievadīta kultūras mantojuma pārvaldības informācijas sistēmā “Mantojums”, nodrošinot to aktualitāti un izmantošanu turpmākajā uzraudzībā un lēmumu pieņemšanā. Tas ļāva savlaicīgi identificēt riskus, novērst vairāku pieminekļu bojājumus un stiprināt preventīvās kontroles mehānismus reģionos.

Balstoties uz šiem datiem, īpaša uzmanība pievērsta avārijas un neapmierinošā stāvoklī esošiem kultūras pieminekļiem, tostarp bezsaimnieka objektiem, risinot to saglabāšanas un glābšanas jautājumus sadarbībā ar pašvaldībām un īpašniekiem. Vienlaikus nodrošināta kultūras pieminekļu konservācijas un restaurācijas programmas, kā arī sakrālā mantojuma saglabāšanas programmas ietvaros veikto darbu uzraudzība.

Pārvaldes reģionālās nodaļas izvērtēja ar kultūras pieminekļiem saistītās saimnieciskās darbības dokumentāciju, izsniedza administratīvos aktus, atzinumus un lēmumus, kā arī, konstatējot kultūras pieminekļu aizsardzības noteikumu pārkāpumus, uzsāka administratīvā pārkāpuma procesus, apliecinot normatīvo aktu ievērošanas neizbēgamību.

Būtiska darba daļa bija konsultatīvā un izglītojošā darbība – kultūras pieminekļu īpašnieku, pašvaldību un nozares profesionāļu informēšana, kā arī sadarbības veidošana ar arhitektiem, restauratoriem, arheologiem un nevalstiskajām

organizācijām. Šīs sadarbības ietvaros 2025. gada februārī Pārvaldes valsts inspektori kvalifikācijas pilnveidošanai noklausījās Rīgas tehniskās universitātes (turpmāk – RTU) sagatavotu semināru “Būvju apsekošana un būvmateriālu testēšana ar graujošām un negraujošām testa metodēm”, kā arī iepazinās ar RTU būvmateriālu testēšanas laboratorijās pieejamajiem pakalpojumiem, savukārt novembrī notika reģionālo nodaļu pieredzes apmaiņas brauciens uz Latgali (Viļaka, Viļāni, Rēzekne, Krāslava), pilnveidojot praktiskās iemaņas objektu apsekošanā un sabiedrības izglītošanā.

Kā nozīmīgs piemērs mērķtiecīgai uzraudzībai jāmin Pārvaldes Rīgas reģionālās nodaļas pastiprinātā iesaiste valsts nozīmes pieminekļu – Brāļu kapu ansambla un Brāļu kapu – uzturēšanā, uzraugot darbu norisi un finansējuma izlietojumu, kā arī sniedzot metodisku atbalstu Rīgas pieminekļu aģentūrai. Apsaimniekošanas pēctecība nodrošināta ar Ministru kabineta 2025. gada 22. decembra rīkojumu,⁷ nosakot aģentūras pienākumus līdz 2028. gada 31. decembrim.

Vienlaikus Pārvaldes reģionālās nodaļas aktīvi iesaistījās Eiropas kultūras mantojuma dienu norisē, profesionālajās diskusijās, semināros, stiprinot iestādes tēlu un veicinot sabiedrības izpratni par kultūras mantojuma nozīmi.

2.3. Arhitektūras un mākslas mantojuma saglabāšana un attīstība

2025. gadā Pārvalde nodrošināja arhitektūras un nekustamā mākslas mantojuma saglabāšanu kā nozīmīgu telpiskās vides un kultūras identitātes sastāvdaļu, koordinējot kultūras pieminekļu aizsardzības pasākumus, izvērtējot būvniecības ieceres un nosakot restaurācijas, rekonstrukcijas un izmantošanas nosacījumus saskaņā ar normatīvo regulējumu.

Pārvaldes Arhitektūras un mākslas daļa pārskata gadā izvērtēja 4 416 būvniecības dokumentācijas iesniegumus Būvniecības informācijas sistēmā (turpmāk – BIS), veica 43 elektroniskus saskaņojumus ārpus BIS, izsniedza 2 312 atļaujas (30% pieaugums, salīdzinot ar 2024. gadu), 278 īpašās prasības (nosacījumi), sagatavoja 135 nosacījumus plānojumiem ZIP, 118 atzinumus par plānojumiem, kā arī nodrošināja saraksti ar fiziskām un juridiskām personām (481) un saraksti par restauratoru kvalifikācijas izvērtēšanu (31).

Izskatīto jautājumu vidū ir vairāki īpaši nozīmīgi projekti, kas saistīti ar kultūras mantojuma objektu restaurāciju, rekonstrukciju un pārbūvi. Šo projektu izvērtēšana bijusi sarežģīta un prasījusi rūpīgu un padziļinātu analīzi. Tāpat uzmanība pievērsta Kultūras ministrijas pārziņā esošo profesionālās un augstākās

⁷ Ministru kabineta 2025. gada 22. decembra rīkojums Nr. 876 "Grozījumi Ministru kabineta 2021. gada 21. decembra rīkojumā Nr. 976 "Par Brīvības pieminekļa un Rīgas Brāļu kapu apsaimniekotāja noteikšanu"". <https://likumi.lv/ta/id/365429>

izglītības iestāžu, kā arī citu kultūras infrastruktūras objektu atjaunošanas, pārbūves un restaurācijas procesu virzībai.

Nozīmīgāko izskatīto būvniecības un restaurācijas ieceru vidū vērtēti apjomīgi attīstības projekti Rīgas vēsturiskā centra teritorijā un aizsardzības zonā, kā arī citi augstas sarežģītības objekti:

- divu kvartālu apbūves attīstības projekts starp Kaļķu, Tirgoņu, Mazo Jaunavu un Mazo Monētu ielu (sadarbībā ar UNESCO Pasaules mantojuma centru);
- Andrejsalas detālplānojuma analīze attīstības projekta kontekstā un projektu konkurss par augstuma akcentiem;
- attīstības plāns un projektu konkurss Matīsa ielā 8 (“Veldzes kvartāls”);
- Neatkarības laukuma projektu konkurss;
- Vecrīgas publiskās ārtelpas attīstības 1. kārtas segumu risinājumi: Vaļņu iela un citas Vecrīgas daļas;
- Rīgas Filharmonijas projekts;
- Rīgas Doma baznīcas pamatu pastiprināšanas projekts;
- Daugavgrīvas cietokšņa attīstība;
- Rīgas Svētā Pētera baznīcas attīstības vīzija;
- Latvijas Nacionālās operas un baleta ēkas komunikāciju pārbūve;
- Lielās ģildes pārbūves darbi, restaurācijas, rekonstrukcijas, energoefektivitātes un vides pieejamības nodrošināšanas risinājumi;
- Paula Stradiņa klīniskās universitātes slimnīcas vēsturisko korpusus restaurācija un pārbūve;
- Vāgnera nama restaurācija un pārbūve;
- ēkas Mārstaļu ielā 26 pārbūve.

Pārvaldes speciālisti nodrošināja arī valsts nozīmes kultūras pieminekļu attīstības virzību reģionos Eiropas Reģionālās attīstības fonda finansējuma konkursa ietvaros sadarbībā ar Centrālo finanšu un līgumu aģentūru un Kultūras ministriju.

Reaģējot uz aktuālajām vajadzībām cilvēku dzīves kvalitātes uzlabošanā, īpaša uzmanība veltīta vides pieejamības jautājumiem kultūras pieminekļos un to teritorijās, īpaši Rīgas vēsturiskajā centrā.

Regulāri notika pārrunas ar iestādēm par solārās enerģijas uzkrāšanas iespējām, izvietojot saules paneļus uz ēkām, kā arī risināti varianti solāro paneļu izmantošanai baznīcu un muižu teritorijās.

Pieminekļu restaurācijas, rekonstrukcijas un pārveidojumu izvērtēšanas procesā sadarbībā ar Pārvaldes reģionālajām nodaļām organizētas tikšanās un konsultācijas objektos, lai veiktu arhitektūras un mākslas pieminekļu apsekošanu, valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā potenciāli iekļaujamo objektu apzināšanu.

Pārvaldes Arhitektūras un mākslas daļas pārstāvji regulāri piedalījās starpinstitucionālās sarunās par Rīgas vēsturiskā centra vēsturisko zemesgabalu saglabāšanu un arhitektūras konkursu rīkošanu Rīgas vēsturiskā centra teritorijā.

Būtiska Pārvaldes darba daļa bija arī teritorijas attīstības plānošana – 2025. gadā jautājumi izskatīti 43 Teritorijas plānojumu izskatīšanas komisijas sanāksmēs, sniedzot atzinumus par RTU Ķīpsalas kompleksa attīstības risinājumiem un vairāku pašvaldību teritorijas plānojumu redakcijām.

Pārskata gadā Pārvalde turpināja darbu mākslas pieminekļu saglabāšanas, izpētes un aizsardzības jomā, nodrošinot kultūras pieminekļu sastāvā esošo mākslas vērtību apzināšanu, izvērtēšanu, restaurācijas procesu uzraudzību un metodisko atbalstu īpašniekiem, apsaimniekotājiem un nozares speciālistiem. Būtiska uzmanība pievērsta sakrālās mākslas mantojuma saglabāšanai, izvērtējot restaurācijas ieceres un uzraugot darbus dievnamos. Turpināts darbs pie informācijas precizēšanas par mākslas pieminekļiem valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu reģistrā, kā arī veikta objektu apsekošana un dokumentēšana. Nozīmīga darba daļa bija saistīta ar memoriālās mākslas un vēsturiskās kapu kultūras vērtību izvērtēšanu. Pieaugot sabiedrības interesei par kapsētu kultūrvēsturisko mantojumu, Pārvalde aktīvi iesaistījās diskusijās par kapsētu saglabāšanas un pārvaldības jautājumiem, sniedzot profesionālu ieguldījumu normatīvā regulējuma pilnveidē, tostarp Kapsētu likuma izstrādes procesā. Turpināts darbs arī monumentālās tēlniecības, memoriālu un publiskajā telpā esošu mākslas objektu aizsardzības jomā, izvērtējot dažādas pārbūves, pārvietošanas un restaurācijas ieceres, kā arī sniedzot metodiskus ieteikumus kultūrvēsturisko vērtību saglabāšanai. Vienlaikus tika sekmēta sabiedrības izpratne par mākslas mantojuma nozīmi, piedaloties semināros, profesionālās diskusijās un konsultatīvajās sanāksmēs. 2025. gadā īpašs uzsvars likts uz mākslas pieminekļu aizsardzību kā kompleksu procesu, kurā līdzās objektu fiziskajai saglabāšanai nozīmīga loma ir arī to vēsturiskā konteksta, simboliskās nozīmes un kultūras atmiņas vērtību apzināšanai un skaidrošanai sabiedrībai.

2025. gadā turpināta restaurācijas nozares profesionālās kapacitātes stiprināšana, un uzsākts darbs pie restaurācijas politikas pilnveidošanas, lai veicinātu kvalitatīvu kultūras mantojuma saglabāšanu un nozares ilgtspējīgu attīstību. Restaurācija ir būtisks kultūras mantojuma saglabāšanas instruments, kas ļauj nodrošināt vēsturisko vērtību autentiskumu, papildzināt kultūras pieminekļu un kultūras priekšmetu saglabāšanos, kā arī nodot tos nākamajām paaudzēm. Vienlaikus nozare saskaras ar izaicinājumiem, kas saistīti ar augsti kvalificētu speciālistu pieejamību, zināšanu pārmantojamību un profesionālās kompetences uzturēšanu. Pārskata gada beigās Latvijā bija 134 atestēti restauratori dažādās specializācijās, savukārt Restaurācijas kvalifikācijas novērtēšanas ekspertu padome turpināja darbu restauratoru profesionālās kvalifikācijas novērtēšanā un attīstībā.

Institucionālās sadarbības stiprināšanai 2025. gada 5. novembrī Pārvalde un Rīgas valstspilsētas pašvaldība parakstīja sadarbības memorandu, apņemoties nodrošināt efektīvu Rīgas unikālā kultūras mantojuma saglabāšanu un uzturēšanu. Memorandu parakstīja Pārvaldes vadītāja Ināra Bula un Rīgas domes priekšsēdētājs Viesturs Kleinbergs, klātesot Latvijas Republikas kultūras ministrei Agnesei Lācei. Puses apņēmušās ciešāk sadarboties, lai sekmētu Rīgas kultūras pieminekļu, vēsturiskās apbūves un UNESCO pasaules mantojuma vietas “Rīgas vēsturiskais centrs” aizsardzību un ilgtspējīgu attīstību. Sadarbība aptvers gan nacionālo simbolu kā Brīvības pieminekli, Rīgas Brāļu kapi un citu nozīmīgu objektu uzturēšanu un aizsardzību, gan atbalstu kultūras mantojuma īpašniekiem un lietotājiem. Tāpat puses vienojušās par sadarbību krīzes situācijās un efektīvāku informācijas apmaiņu starp institūcijām. Kopīga pieeja kultūras pieminekļu pārvaldībā palīdzēs arī mazināt administratīvo slogu, paātrināt lēmumu pieņemšanu un atvieglot iedzīvotājiem un uzņēmējiem ātrāku nepieciešamo pakalpojumu saņemšanu.

Pārskata gadā Pārvalde turpināja piedalīties kultūras mantojuma saglabāšanas politikas pilnveidošanā, sekmējot sadarbību ar nozares iesaistītajām pusēm. 2025. gadā Pārvalde bija iesaistīta divu kultūras mantojuma nozarei būtisku likumprojektu – Kuldīgas vecpilsētas saglabāšanas un aizsardzības likuma un Kapsētu likuma – izstrādē, veicinot kultūras mantojuma aizsardzības tiesiskā regulējuma attīstību. Savukārt 2025. gada 14. oktobrī pieņemti grozījumi Ministru kabineta noteikumos Nr. 720 “Kultūras pieminekļu uzskaites, aizsardzības, izmantošanas un restaurācijas noteikumi”, kas stāsies spēkā 2026. gada 1. janvārī. Grozījumi precizē esošo regulējumu par darbībām kultūras pieminekļu aizsardzības zonās, nosakot gadījumus, kad nav nepieciešams saņemt Pārvaldes atļauju vai saskaņojumu, ja paredzētās darbības neietekmē kultūras pieminekļu saglabāšanu ilgtermiņā, un lai kopumā atvieglotu administratīvās procedūras pašvaldībām un privātpersonām.

Pārvaldē uzsākta projektu dokumentācijas skaņošanas procesu pārskatīšana un veicamo darbību optimizācija, mazinot administratīvo slogu un paātrinot lēmumu pieņemšanu.

2.4. Arheoloģiskā, vēstures un industriālā mantojuma aizsardzība

2025. gadā Pārvalde nodrošināja arheoloģiskā, vēstures un industriālā mantojuma saglabāšanu un ilgtspējīgu izmantošanu, koordinējot kultūras pieminekļu aizsardzības pasākumus, izvērtējot attīstības ieceres un sniedzot atzinumus par pieļaujamajiem risinājumiem kultūras pieminekļos un to aizsardzības zonās.

Pārskata gadā izvērtēti vairāki sarežģīti un laikietilpīgi projekti ar būtisku ietekmi uz kultūras mantojumu un publisko infrastruktūru, tostarp Latvijas Universitātes Akadēmiskā centra Veselības un sporta mājas būvniecība, Latvijas

Republikas austrumu robežas infrastruktūras izbūve, Lielvārdes pilsdrupu attīstības koncepcija un Franča Trasuna dzīvesvietas “Kolnasāta” pieejamības risinājumi. Šo projektu izvērtēšana noritēja ciešā dialogā ar attīstītājiem, meklējot līdzsvaru starp kultūras mantojuma saglabāšanu un sabiedrības vajadzībām.

Būtiska darba daļa bija iesaiste ietekmes uz vidi novērtējuma procesos saistībā ar vēja elektrostaciju parku izveidi dažādos Latvijas reģionos. 2025. gadā sagatavoti 26 viedokļi, 18 ieteikumi un priekšlikumi, sniegtas konsultācijas un sagatavotas konsultatīvas vēstules, īpašu uzmanību pievēršot arheoloģisko un vēsturisko vērtību saglabāšanai plaša mēroga enerģētikas attīstības kontekstā.

Valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu saraksts papildināts ar pieciem arheoloģijas pieminekļiem, vienu industriālo pieminekli un vienu vēsturiska notikuma vietu. Pārvaldes speciālisti apsekoja vairāk nekā 30 kultūras pieminekļus dažādās tipoloģiskajās grupās, sniedzot konsultācijas to īpašniekiem un attīstītājiem, kā arī apzināja zemūdens kultūrvēsturisko mantojumu, apsekojot desmit kuģu vrakus.

Īpaši izceļams darbs zemūdens kultūrvēsturiskā mantojuma jomā. 2025. gada februārī pabeigts pētījums par 18.–19. gadsimta burinieka vraku Rīgas līcī starp Ragaciemu un Enguri, konstatējot objekta augsto kultūrvēsturisko nozīmīgumu un nepieciešamību to aizsargāt un turpināt dokumentēt. Vienlaikus turpināta zemūdens mantojuma apzināšana Daugavgrīvas un Buļļu piekrastes zonā, pētījumu paredzot pabeigt 2026. gadā.

Starptautiskā un starpdisciplinārā sadarbība stiprināta, piedaloties Eiropas Arheoloģijas padomes sanāksmē Gdaņskā, Polijā, Baltijas valstu Zemūdens kultūras mantojuma darba grupās, jūras aizsargājamo teritoriju plānošanā un projektā “COREEL”, kā arī profesionālajās diskusijās par vēja enerģijas ietekmi uz kultūras mantojumu. Vienlaikus publicēts zinātnisks raksts par arheoloģisko mantojumu Rīgas vēsturiskajā centrā, veicinot Latvijas pieredzes starptautisku atpazīstamību.

2.5. Kultūras priekšmetu aprites uzraudzība un nelikumīgas tirdzniecības novēršana

2025. gadā Pārvalde nodrošināja kultūras priekšmetu aprites uzraudzību un kustamā kultūras mantojuma aizsardzību, īstenojot normatīvo aktu prasības un noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas pasākumus.

Pārskata gadā izsniegta 101 kultūras priekšmetu izvešanas atļauja un 31 izziņa par izvešanas pieļaujamību, kā arī sniegtas vairāk nekā 155 konsultācijas kultūras priekšmetu aprites jautājumos.

Pārvalde veikusi 72 Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma subjektu neklātienes pārbaudes un 14 mākslas un antikvāro priekšmetu tirgotāju un antikvāro tirdziņu klātienes pārbaudes. Visa gada laikā 124 reizes veikts dažādu mākslas un antikvāro priekšmetu tirdzniecības interneta vietņu monitorings, tai skaitā Latvijas un starptautisko tiesšaistes izsoļu pārbaudes.

Pārskata gadā notikušas izmaiņas Pārvaldes publisko maksas pakalpojumu cenrādī. 2025. gada 12. augusta Ministru kabineta noteikumu Nr. 494 “Nacionālās kultūras mantojuma pārvaldes publisko maksas pakalpojumu cenrādis”⁸ mērķis bija aktualizēt Pārvaldes sniegto publisko maksas pakalpojumu klāstu un cenas, atsakoties no neaktuālajiem pakalpojumiem.

Starptautiskajā līmenī Pārvalde aktīvi iesaistījās Eiropas Savienības un UNESCO procesos, tostarp kultūras priekšmetu importa sistēmas ieviešanā, piedaloties ekspertu sanāksmēs Briselē, Beļģijā, un pārstāvēt Latviju UNESCO 1970. gada Konvencijas dalībvalstu sanāksmē, kur Pārvaldes pārstāve pildīja līdzpriekšsēdētājas pienākumus. Vienlaikus aktualizēts Latvijas nacionālais tiesiskais regulējums UNESCO uzturētajā kultūras mantojuma likumu datubāzē.

Reģionālās un starptautiskās sadarbības stiprināšanai Pārvalde koordinēja Baltijas reģiona mantojuma komitejas darba grupu par nelikumīgu kultūras priekšmetu tirdzniecību, organizējot četras starptautiskas sanāksmes un veicinot kopīgu pieeju nelikumīgas aprites novēršanā. 2025. gadā Pārvaldes pārstāvji uzsāka darbu arī Eiropas Savienības AMLA (Anti-Money Laundering Authority jeb Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas iestāde) darba grupās, iesaistoties politikas veidošanā finanšu noziegumu novēršanas jomā, kas skar kultūras priekšmetu apriti.

Pārvaldes pārstāvji piedalījušies arī sabiedrības izpratni veicinošās aktivitātēs, tostarp raidierakstā un radio raidījumā, aktualizējot jautājumus par nelikumīgu kultūras priekšmetu apriti un kultūras mantojuma aizsardzību krīzes situācijās, kā arī sagatavojot pieteikumu dalībai UNESCO 1970. gada Konvencijas sekretariāta iniciētajā Virtuālajā zagto kultūras priekšmetu muzejā.

Papildus tam Pārvaldes Arheoloģisko priekšmetu novērtēšanas komisija 20 sēdēs izvērtēja 1 326 senlietas, tostarp no tiesībsargājošajām iestādēm saņemtos priekšmetus, nodrošinot kultūras vērtību aizsardzību un to tiesisku apriti.

⁸ Ministru kabineta 2025. gada 12. augusta noteikumi Nr. 494 "Nacionālās kultūras mantojuma pārvaldes publisko maksas pakalpojumu cenrādis". <https://likumi.lv/ta/id/362420>

2.6. Kultūras pieminekļu atbalsta pasākumu organizēšana un finansēšana

Lai veicinātu kultūras pieminekļu saglabāšanu un nodrošinātu to māksliniecisko un kultūrvēsturisko vērtību ilgtspējīgu aizsardzību, Pārvalde īstenoja kultūras pieminekļu saglabāšanas atbalsta pasākumus, sniedzot finansiālu atbalstu konservācijas un restaurācijas darbu veikšanai:

- *Kultūras pieminekļu konservācijas un restaurācijas programmas* konkursā saņemts 131 pieteikums par kopējo summu 1 916 923,75 eiro. Izvērtējot pieteikumus, Pārvaldes speciālisti atbalstīja finansējuma piešķiršanu 48 objektiem par kopējo summu 535 000 eiro.
- *Sakrālā mantojuma saglabāšanas programmas* konkursā saņemti 92 pieteikumi par kopējo summu 7 053 470,83 eiro. Atbalstu saņēma 21 objekts, programmas ietvaros sadalot 500 000 eiro.
- Notika pieredzes apmaiņas vizīte Igaunijā par finansēšanas programmu īstenošanu kultūras pieminekļu konservācijai un restaurācijai.
- No līdzekļiem neparedzētiem gadījumiem apgūts piešķirtais finansējums 1 403 335,00 eiro apmērā ārkārtas situāciju novēršanai sakrālajās celtnēs (Rīgas Svētā Jēkaba katoļu baznīcā, Sv. Trīsvienības – Dievmātes atdusas pareizticīgo baznīcā, Krustpils luterāņu baznīcā, Aglonas bazilikas svētceļnieku komunikācijas centrā) noslēgto līgumu izpildes ietvaros. Pārvaldes reģionālās nodaļas veica objektu apsekošanu, un eksperti izvērtēja iesniegtās atskaites.
- Noslēgts finansēšanas līgums par Rīgas Doma baznīcas un klostera ansambļa saglabāšanas darbu veikšanu 2,3 miljonu eiro apmērā. Finansējums saglabāšanas darbu veikšanai piešķirts no valsts mēroga izlozes “Senatnes loterija”, kuras mērķis ir nodrošināt papildu finanšu līdzekļus valsts nozīmes kultūras pieminekļu saglabāšanai, restaurācijai un pieejamības veicināšanai. Piesaistītais finansējums ļaus veikt neatliekamus saglabāšanas pasākumus vienā no Latvijas nozīmīgākajiem sakrālā un kultūrvēsturiskā mantojuma objektiem, sekmējot tā ilgtspējīgu saglabāšanu nākamajām paaudzēm.
- 2025. gada 22. decembrī atbilstoši Ministru kabineta rīkojumam no līdzekļiem neparedzētiem gadījumiem Pārvaldei piešķirts finansējums 1 045 000 eiro apmērā ārkārtas situācijas novēršanai sakrālajās celtnēs, piešķirot finansējumu Sāpju Dievmātes katoļu baznīcai ar ēku kompleksu, Sv. Trīsvienības – Dievmātes atdusas pareizticīgo baznīcai, Popes luterāņu baznīcai un Daugavpils 1. vecticībnieku kopienas lūgšanu namam.

2.7. Kultūras mantojuma saglabāšanas, pieejamības un attīstības popularizēšana

Mūsdienu kultūras mantojuma pārvaldībā arvien lielāka nozīmi pievērš gan tā daudzveidības izpētei, gan sabiedrības izpratnes un iesaistes veicināšanai, īpaši uzsverot arī līdz šim mazāk apzinātās mantojuma jomas.

No 2025. gada notikumiem izceļami:

- 2025. gada 12. decembrī biedrība “ICOMOS Latvija” sadarbībā ar Pārvaldi organizēja konferenci “Zemūdens kultūras mantojums: daudzveidība un pārvaldības izaicinājumi” Cēsu muzejā, sniedzot ieskatu zemūdens kultūras mantojuma objektu veidos, pētniecības pieredzē un vēsturē, kā arī pārvaldības izaicinājumos gan Latvijā, gan citur Baltijas jūras reģionā. Konferences norisē pārstāvji no UNESCO iepazīstināja klausītājus ar UNESCO 2001. gada Parīzes konvenciju “Par zemūdens kultūras mantojuma aizsardzību” un tās ietvaros realizētajiem pasākumiem. Ar priekšlasījumiem uzstājās arī Pārvaldes pārstāvji – Arheoloģijas un vēstures daļas vadītāja, arheoloģe Sandra Zirne un daļas speciālists Kaspars Markus Molls – arheologs ar specializāciju zemūdens un kuģu vraku arheoloģijā. S. Zirne apskatīja pašreizējo nozares situāciju un iezīmēja nākotnes perspektīvas, akcentējot potenciālos attīstības virzienus, savukārt K. M. Molls dalījās ar zināmo un nezināmo par kultūrvēsturiskajiem vrakiem Latvijas ūdeņos.
- 2025. gada 11. decembrī I. Bula Romā, Itālijā, uzstājās ICCROM (Starptautiskais kultūras vērtību saglabāšanas un restaurācijas pētniecības centrs) 34. Ģenerālās asamblejas diskusijā “Kultūra un klimats: trūkstošā saikne”. Uzmanā I. Bula klātesošos iepazīstināja ar Latvijas nostāju un darbiem, stiprinot kultūras mantojuma lomu klimatneitralitātes veicināšanas jautājumos. Pārvalde ir iesaistīta Nacionālā kultūras mantojuma aizsardzības un glābšanas plāna īstenošanā, kas ietver arī klimata risku kartēšanu un sagatavotības plānošanu. Darbs īstenots ciešā sadarbībā ar Kultūras ministriju, lai nodrošinātu kultūras mantojuma vietu valsts ilgtspējas un klimata politikas procesā.
- 2025. gada 3. un 4. decembrī Latvijā notika Baltijas jūras reģiona kultūras mantojuma komitejas Kultūras ceļu darba grupas pārstāvju tikšanās, t. sk. arī Pārvaldes pārstāves, kuras ietvaros tika pārrunāta “Nordic Culture Fund” (Ziemeļvalstu kultūras fonds) finansētā projekta īstenošanas gaita un arī plānotas 2026. gada aktivitātes, lai sabiedrībā veicinātu plašāku izpratni par Eiropas Padomes programmu “Kultūras ceļi”.
- 2025. gada 3. decembrī, Starptautiskajā cilvēku ar invaliditāti dienā, Pārvalde organizēja pasākumu, kurā ar cilvēku ar invaliditāti interešu aizstāvības nevaldības organizāciju “Apeiron” pārrunāja pieejamības un pieklūstamības jautājumus, tā turpinot sekmīgo sadarbību. Pārvaldē nozīmēta koordinatore pieklūstamības jautājumos, kas ieguvusi arī vides un informācijas pieklūstamības eksperta sertifikātu.
- 2025. gada 24. un 25. novembrī Pārvaldes vadītāja I. Bula piedalījās UNESCO Pasaules kultūras mantojuma Ģenerālajā asamblejā Parīzē, Francijā. Uzmanājot dalībniekus, I. Bula atsaucās uz vairākiem nozīmīgiem starptautiskiem dokumentiem un diskusijām, kas gadu desmitiem veidojušas un pilnveidojušas izpratni par kultūras mantojumu – Nairobi konferenci (1976), Naras dokumentu

par autentiskumu (1994), kā arī Neapoles konferencēs (2023, 2025) aizsāktajām diskusijām.

Savā uzrunā viņa uzsvēra, ka: “Robežšķirtne starp materiālo un nemateriālo kultūras mantojumu ir gaisīga. Nodalot abus, varam panākt to lielāku ievainojamību un mazāku saglabātības iespējamību. Autentiskuma jēdziens – līdzīgi kā kultūras mantojums – laika gaitā attīstās, mainot mūsu skatījumu un uztveri.”

- I. Bula aicināja turpināt dialogu un kopīgu darbu: “Mēs esam tie, kas veido un ievirza pasaules nākotnes vērtības, akcentējot materiālā mantojuma un cilvēku mijiedarbību. Attīstībai ir jānotiek, tomēr nepieciešamas plašākas diskusijas un debates kultūras mantojuma ekspertu vidū, lai nonāktu pie iespējami labākā rezultāta.”
- No 2025. gada 14. līdz 16. novembrim Pārvaldes pārstāve, Zemgales reģionālās nodaļas vecākā speciāliste Zane Gierta, piedalījās konferencē Vārenē, Vācijā, “Gutsanlagen, Herrenhäuser, Schlösser und Parks: Historisches Zeugnis einer lebendigen europäischen Kulturlandschaft entlang der südlichen Ostseeküste” (Muižas, savrupmājas, pilis un parki: Eiropas kultūrainavas vēsturiskās liecības Baltijas jūras dienvidu piekrastē).
 - 2025. gada 6. un 7. novembrī Latvijā pirmo reizi notika Baltijas un Ziemeļvalstu Eiropas mantojuma zīmes (turpmāk – EMZ) vietu pārstāvju un nacionālo koordinatoru tikšanās, piedaloties arī EMZ biroja pārstāvjiem. No Latvijas piedalījās Pārvalde, kas pārstāv gan nacionālo koordinatoru, gan EMZ vietu un Turaidas muzejrezervāts kā EMZ vietas pārstāvis. Šīs divas dienas izvērtās ļoti spraigas un bagātīgas, daloties pieredzē un viennozīmīgi veicinot Eiropas kultūras mantojuma atpazīstamību reģionā. Pirmajā dienā iepazīšanās seminārs un pieredzes stāsti notika Rīgā ēku ansamblī “Trīs brāļi”, bet 7. novembrī turpinājās Turaidas muzejrezervātā. Pasākuma noslēgumā dalībnieki vienojās kopējā atziņā, ka šī tikšanās bija lieliska iespēja uzsākt jaunu sadarbības ideju attīstīšanu. EMZ biroja pārstāvji apliecināja, ka arī turpmāk būs vairāki Eiropas Komisijas finansēti grantu konkursi tieši EMZ vietām, kuros iespējams saņemt finansējumu gan individuālu, gan savstarpēju sadarbības projektu attīstībai, kā arī 2026. gada aprīlī notiks Eiropas mantojuma zīmes forums, kurā tiks pasludināti jaunie EMZ laureāti.
 - Latvijas Mākslas akadēmijā no 2025. gada 30. oktobra līdz 1. novembrim norisinājās konference “Padomju okupācijas pieminekļi kā pretrunīgi vērtējams mantojums”, kuru rīkoja Latvijas Mākslas zinātnieku un kuratoru biedrība sadarbībā ar Latvijas Mākslas akadēmiju, Pārvaldi un Latvijas Laikmetīgās mākslas centru. Konferences uzmanības centrā bija jautājumi, kas pievērsās okupācijas laika pieminekļiem un ar tiem saistītajai problemātikai nesenās

pagātnes kultūras mantojuma kontekstā – pieminekļiem ne tikai kā pagājušās varas nospiedumiem, bet arī materiālā un nemateriālā mantojuma un okupācijas laika vēstures liecībām, kas iesaistāmi vēstures skaidrošanas un aktualizēšanas procesā.

- No 2025. gada 24. līdz 26. septembrim Pārvaldes vadītāja I. Bula piedalījās ikgadējā Eiropas kultūras mantojuma vadītāju forumā (European Heritage Heads Forum) Maltā. 2025. gada tēma bija saistīta ar arheoloģiju un Valletas konvenciju, tās mērķiem un izaicinājumiem ieviešanā un izmantošanā praksē.
- No 2025. gada 12. līdz 14. septembrim Latvijas iedzīvotāji un viesi ikgadējo Eiropas kultūras mantojuma dienu ietvarā bija aicināti atklāt kustamā mantojuma dārgumus, kuriem ikdienas steigā, iespējams, pasteidzamies garām. Eiropas kultūras mantojuma dienu laikā bija pieejami dažādi apskates objekti un pasākumi, kas bagātināja zināšanas par Latvijas vēsturi un kultūras mantojumu. Pārvalde atbilstoši tēmai izdeva mantojuma dienām veltītu katalogu. Mantojuma dienu atklāšanas pasākums notika 12. septembrī Rundāles pils muzejā, kur norisinājās arī zinātniskā konference “Pompa funebris”.
- 2025. gada 4. septembrī Pārvaldē tikās Igaunijas, Latvijas un Lietuvas kultūras mantojuma iestāžu vadītāji un darbinieki, lai kopīgi pārrunātu šī brīža aktualitātes pieminekļu aizsardzības jomā Baltijas valstīs. Akcentēti izaicinājumi un progress kultūras mantojuma objektu gatavībai krīžu situācijās, kultūras pieminekļu saraksta pārskatīšanā un e-pakalpojumu nodrošināšanā.
- No 2025. gada 6. līdz 16. jūlijam Parīzē, Francijā, norisinājās UNESCO Pasaules mantojuma komitejas 47. sesija, kuras jautājumu lokā saistībā ar kultūras mantojuma praktisko saglabāšanu bija ietvertas vairākas aktualitātes, kas skāra arī Latvijas materiālā un nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanu. Starp tām īpaši izcelami jautājumi par vēja parku attīstību un saules enerģijas iegūšanas risinājumu piemērošanu UNESCO Pasaules mantojuma sarakstā iekļautos objektos. Pārvaldes vadītāja I. Bula sesijas laikā tikās ar Pasaules mantojuma centra pārstāvjiem, lai pārrunātu ar Latvijas kultūras mantojuma objektiem saistītos izaicinājumus un iespējamus risinājumus.
- Pārvaldes Kurzemes reģionālās nodaļas vadītāja Elīna Orna 2025. gada 5. jūlijā piedalījās diskusijā “Vēsturiskais mantojums šodienas kontekstā” Liepājā, kas notika Eiropas Inovāciju un tehnoloģiju institūta “Jaunā Eiropas Bauhaus” projekta “Zināt. Novērtēt. Saglabāt” ietvaros, kuru Latvijā īsteno Liepājas Restaurācijas centrs sadarbībā ar nodibinājumu “Liepāja 2027”.
- No 2025. gada 19. jūnija līdz 12. septembrim Arhitektūras muzejā bija skatāma izstāde “O.O. – 100! Arhitekts. Fantasts”, atzīmējot 100 gadus kopš arhitekta Oļģerta Ostenberga dzimšanas. Ostenbergs bija ne tikai praktizējošs arhitekts, bet arī pazīstams topošo arhitektu un dizaineru pedagogs RTU un Latvijas Mākslas akadēmijā, publicists, domātājs – visādā ziņā neordināra personība. Kā viens no

Salaspils memoriāla autoriem viņš savu vārdu ir ierakstījis Latvijas Kultūras kanonā.

- No 2025. gada 13. līdz 15. jūnijam Latvijā notika ikgadējo Eiropas Arheoloģijas dienu pasākumi, kas pulcēja interesentus Āraišu ezerpils Arheoloģiskajā parkā, Turaidas muzejrezervātā, Lucavsalā biedrības “Arheoklubs” dārzā un Carnikavas Novadpētniecības centrā. Šie notikumi vēlreiz apliecināja, cik daudzveidīga un aizraujoša ir arheoloģija un cik lielu interesi tā spēj raisīt sabiedrībā.
- No 2025. gada 4. līdz 7. jūnijam Pārvaldes vadītāja I. Bula piedalījās UNESCO starptautiskajā konferencē “Kultūras mantojums 21. gadsimts II daļa” Neapolē, Itālijā. Konferencēs ietvarā nodibināti sakari ar pasaules reģionu materiālās un nemateriālās nozares pārstāvjiem, iepazīstot viņu pieredzes un prakses. Konferencē notika sešas paneldiskusijas, kuru galvenais fokuss bija caur empīrisko praksi aplūkot tieši praktiskās darbības, kas var uzlabot materiālā un nemateriālā kultūras mantojuma krustpunktu saglabāšanas efektivitāti un veicināt to pievienoto vērtību.
- Pēc vairāku gadu pārtraukuma 2025. gada 17. maijā, Muzeju naktī, apmeklētājiem durvis vērā arī ēku ansamblis “Trīs brāļi” un Arhitektūras muzejs, pulcējot vairāk nekā 2 000 interesentu. Pasākuma laikā bērni piedalījās izzinošās aktivitātēs, iepazīstot vēsturiskās ēkas, savukārt pieaugušie devās ekskursijās un tikās ar izstādes “Zemūdeņu karš: Epizode 1.1. 30 gadi” autoriem.
- 2025. gada maijā saskaņā ar Pārvaldes iniciatīvu Latvijas Sabiedriskā medija sadaļā “Bērnistaba” publicēta informācija par EMZ vietām Latvijā – Trīs brāļiem un Turaidas muzejrezervātu. Sadarbības ietvaros publicēti izglītojoši uzdevumi bērniem un informatīvi raksti vecākiem par vēsturi un metodēm, kā runāt ar bērniem par kultūras mantojumu.
- Pārvalde sniedza savu ieguldījumu skolēnu raidījumā “Gudrs, vēl gudrāks”, nodrošinot jautājumus par kultūras mantojumu un tā aizsardzību.
- Izstāde “Zemūdeņu karš: Epizode 1.1. 30 gadi”, kas Arhitektūras muzejā atklāta 2025. gada 7. martā, svinēja dizaineru grupas “Zemūdeņu karš” trīsdesmit gadu darbību – tā ir ilgstoša radoša apvienība, kas kopš 1995. gada regulāri rīko izstādes. Izstāde uzsvēra “mākslas dizaina” koncepciju, kur formu un objektu funkcionālais aspekts pakārtojas vēstījumam – tā bija retrospekcija par grupas radošo ceļu un nozīmi Latvijas dizainā.

2.8. Kultūras mantojuma nozares gatavības stiprināšana krīzes situācijām

Pārskata gadā Pārvalde turpināja stiprināt kultūras mantojuma nozares gatavību rīcībai krīzes situācijās. Pārvalde pabeidza īpaši aizsargājamo objektu apsekošanu un apkopoja informāciju par krīzes gatavības problēmjautājumiem, kā arī nodrošināja prioritāri aizsargājamo objektu 3D uzmērīšanu un digitālo datu uzkrāšanu.

2025. gadā Pārvalde aktīvi iesaistījās Kultūras ministrijas koordinētajā darbā pie “Plāna kultūras mantojuma aizsardzībai un glābšanai krīzes situācijās” izstrādes, vienlaikus piedaloties starpinstitucionālajās civilās aizsardzības mācībās “Namejs 2025” un civilmilitārās sadarbības koordinēšanas pasākumos.

Lai stiprinātu profesionālo kapacitāti, Pārvaldes pārstāvji piedalījās ICCROM, UNESCO un Eiropas valstu organizētās starptautiskās mācībās, konferencēs un forumos par kultūras mantojuma aizsardzību kara, krīžu un katastrofu situācijās. Sadarbībā ar ICCROM, Kultūras ministriju un Latvijas Restauratoru biedrību no 2025. gada 21. jūlija līdz 2. augustam Rīgā organizētas starptautiskas apmācības projekta “READY Track 1” (Resilience for Heritage in the Face of Disasters, Climate Risks and Complex Emergencies jeb Kultūras mantojuma noturība katastrofu, klimata risku un sarežģītu ārkārtas situāciju apstākļos un gadījumos) ietvaros kultūras mantojuma saglabāšanai ārkārtas situācijās, pulcējot dalībniekus no 20 valstīm.

Vienlaikus Pārvalde attīstīja starptautisko sadarbību kultūras mantojuma civilās aizsardzības jomā, tostarp uzsākot sadarbību ar Igauniju un iesaistoties diskusijās par Zilā vairoga nacionālās komitejas izveidi Latvijā.

2.9. Iestādes sniegtie pakalpojumi

Pārvalde savas kompetences ietvaros nodrošina klientiem šādus valsts pārvaldes pakalpojumus:

1. objekta atbilstības valsts aizsargājama kultūras pieminekļa statusam noteikšana;
2. informācijas sniegšana par valsts aizsargajamiem kultūras pieminekļiem;
3. atļauja izpētes darbiem;
4. teritorijas attīstības plānošanas dokumentu un zemes ierīcības projektu atbilstības kultūras pieminekļu aizsardzības prasībām novērtējums;
5. nosacījumi – kultūras pieminekļu aizsardzības prasības – kultūras pieminekļu un to aizsardzības zonu pārveidošanai (uzziņa);
6. saskaņojums ar kultūras pieminekļu un to aizsardzības zonu pārveidojumiem saistītai dokumentācijai;
7. atļauja saimnieciskās darbības veikšanai kultūras pieminekļī un tā aizsardzības zonā (kultūras pieminekļa un tā vides pārveidojumiem);
8. atzinums par veikto darbu atbilstību Pārvaldes saskaņotam projektam vai Pārvaldes izsniegtai darbu atļaujai;
9. atzinums par kultūras pieminekļa saglabāšanu un izmantošanu atbilstoši kultūras pieminekļu aizsardzību reglamentējošo normatīvo aktu prasībām;
10. kultūrvēsturiskās vērtības līmeņa noteikšana ēkām (būvēm un to atsevišķiem elementiem) Rīgas vēsturiskajā centrā un tā aizsardzības zonā;

- 11.kultūras pieminekļa kultūrvēsturiskās vērtības noteikšana, lai noteiktu atlīdzību par kaitējumu, kas tam nodarīts;
- 12.finanšu līdzekļu piešķiršana kultūras pieminekļu izpētei un publiski pieejamu valsts nozīmes kultūras pieminekļu konservācijai un restaurācijai;
- 13.atļauja kultūras pieminekļa, t. sk. valstij piederošas senlietas, pagaidu izvešanai un mākslas un antikvāro priekšmetu pilnīgai izvešanai un pagaidu izvešanai no Latvijas;
- 14.nelikumīgi izvesto kultūras priekšmetu atdošanas procedūras organizēšana;
- 15.lēmums par pirmpirkuma tiesību izmantošanu uz valsts nozīmes kultūras pieminekli;
- 16.restaurācijas kvalifikācijas novērtēšana;
- 17.konsultācijas kultūras pieminekļu aizsardzības jautājumos;
- 18.kultūras pieminekļu informācijas pārvaldība.

Informācija par Pārvaldes sniegtajiem pakalpojumiem pieejama [Sākulapa – Valsts pārvaldes pakalpojumu portāls](#) un iestādes oficiālajā tīmekļvietnē [Sākulapa | Nacionālā kultūras mantojuma pārvalde](#). Pakalpojumus ir iespējams pieprasīt un saņemt gan elektroniski, gan klātienē, ar tālruni, e-pasta un pasta starpniecību. Pakalpojuma procesa apraksts un saistītie dokumenti atrodami Pārvaldes oficiālajā tīmekļvietnē, sadaļā “Pakalpojumi”.

Pārskata gadā turpināta Pārvaldes sniegto pakalpojumu saraksta pārskatīšana un optimizēšana, pilnveidojot pakalpojumu sniegšanas procesu, pieejamību un atbilstību klientu vajadzībām. Vienlaikus īpaša uzmanība pievērsta klientu pieredzes izvērtēšanai un atgriezeniskās saites apkopošanai, lai identificētu pilnveidojamās jomas un veicinātu pakalpojumu kvalitātes uzlabošanu.

Pārvaldes oficiālajā tīmekļvietnē publicēta Pārvaldes sniegto pakalpojumu novērtēšanas aptauja un veikts tās izvērtējums par 2025. gada datiem. Pamatojoties uz aptaujas rezultātu izvērtējumu, secināms, ka klientu apmierinātība ar iestādes sniegtajiem pakalpojumiem ir neviennozīmīga un raksturojama kā vidēja ar izteiktu polarizāciju. No kopējā respondentu skaita 48% klientu bija pilnībā apmierināti ar saņemtajiem pakalpojumiem, piešķirot tiem augstāko vai tuvu augstākajam novērtējumam (“5” vai “4”). Tas liecina, ka būtiska daļa klientu iestādes darbību vērtē pozitīvi, novērtējot pakalpojumu kvalitāti, pieejamību vai iestādes nodarbināto profesionalitāti. Vienlaikus 8% respondentu ir daļēji apmierināti, norādot uz atsevišķiem trūkumiem vai nepilnībām pakalpojumu sniegšanā. Šī grupa, lai arī neliela, signalizē par iespējām uzlabot konkrētus aspektus, kas kavē pilnīgu klientu apmierinātību. Savukārt salīdzinoši liels respondentu skaits – 44% – ir neapmierināti ar saņemtajiem pakalpojumiem, piešķirot tiem zemu vērtējumu (“2” vai “1”), kas norāda uz iespējamām problēmām vai nepilnībām pakalpojumu kvalitātē vai komunikācijā ar klientiem. Vērtējums kopumā liecina par nevienmērīgu

pakalpojumu kvalitāti vai atšķirīgu klientu pieredzi dažādās situācijās. Jāņem arī vērā, ka Pārvaldes kompetencē ietilpst būvniecības ieceru izvērtēšana, un gadījumos, kad pieņemtais lēmums neatbilst klienta interesēm vai gaidām, neapmierinātība ar konkrēto lēmumu nereti ietekmē arī klienta kopējo vērtējumu par iestādes darbību.

Lai gan klientu apmierinātības vērtējumi galvenokārt attiecas uz Pārvaldes pamatfunkciju īstenošanu, nozīmīga loma klientu pieredzes veidošanā ir arī Pārvaldes sniegtajiem maksas pakalpojumiem. Pārvalde par maksu izsniedz atļaujas kultūras pieminekļu, tostarp valstij piederošo senlietu, pagaidu izvešanai no Latvijas Republikas, kā arī mākslas un antikvāro priekšmetu pagaidu vai pastāvīgai izvešanai no Latvijas Republikas. Turklāt saskaņā ar publisko maksas pakalpojumu cenrādi Pārvalde nodrošina arī šādus pakalpojumus:

- izziņas izsniegšanu par to, ka konkrētais mākslas vai antikvārais priekšmets neietilpst tajā kategorijā, kuras izvešanai vai pagaidu izvešanai no Latvijas Republikas nepieciešama Pārvaldes atļauja;
- kultūras priekšmeta apskati tā atrašanās vietā, kas ietver Pārvaldes mākslas priekšmetu eksperta izbraukumu pēc personas pieprasījuma, lai novērtētu liela izmēra kultūras priekšmetu uz vietas, kā arī eksperta ceļā pavadīto laiku.

2.10. Iestādes veiktie pētījumi

Pārskata gadā īpaši izceļams darbs zemūdens kultūrvēsturiskā mantojuma izpētes un saglabāšanas jomā. 2025. gada februārī pabeigts pētījums par 18.–19. gadsimta burinieka vraku Rīgas līcī starp Ragaciemu un Enguri (pētījums publicēts Pārvaldes oficiālajā tīmekļvietnē [Pētījumi | Nacionālā kultūras mantojuma pārvalde](#), kā arī Valsts kancelejas Pētījumu un publikāciju datubāzē [Datubāze Archive - Pētījumu un publikāciju datubāze](#)), kura laikā veikta objekta apsekošana, dokumentēšana un kultūrvēsturiskās vērtības izvērtēšana. Pētījumā secināts, ka vraks ir nozīmīga liecība par Baltijas jūras reģiona kuģniecības un tirdzniecības vēsturi, atspoguļojot attiecīgā laikmeta kuģubūves tradīcijas, jūras transporta attīstību un piekrastes saimniecisko aktivitāti. Iegūtie dati apliecina nepieciešamību nodrošināt objekta aizsardzību pret dabiskajiem un antropogēnajiem apdraudējumiem, kā arī turpināt tā detalizētu dokumentēšanu un izpēti.

Vienlaikus turpināta zemūdens kultūras mantojuma apzināšana Daugavgrīvas un Buļļu piekrastes zonā (plānots pētījums “Zemūdens kultūrvēsturiskā mantojuma apzināšana Daugavgrīvas un Buļļu piekrastes zonā Rīgas līcī”), kur vēsturiski koncentrējušies nozīmīgi kuģošanas ceļi, ostu infrastruktūra un militārās darbības liecības. Pētījuma gaitā veikta potenciālo zemūdenu objektu identificēšana, kartēšana un saglabātības stāvokļa izvērtēšana, izmantojot mūsdienīgas hidrogrāfiskās un arheoloģiskās izpētes metodes. Plānots, ka pētījums tiks pabeigts 2026. gadā, sniedzot būtisku ieguldījumu Latvijas zemūdenu kultūras mantojuma datubāzes pilnveidē un turpmāko aizsardzības pasākumu plānošanā.

Zemūdens kultūras mantojuma izpēte Latvijā kļūst arvien nozīmīgāka arī starptautiskā kontekstā, jo Baltijas jūras vide nodrošina salīdzinoši labus apstākļus vēsturisko vraku un citu objektu saglabātībai. Šādi pētījumi ne tikai papildina zināšanas par kuģniecības, tirdzniecības un militārās vēstures attīstību Latvijas piekrastē, bet arī veicina sabiedrības izpratni par zemūdens mantojuma vērtību un nepieciešamību to saglabāt nākamajām paaudzēm. Iegūtā informācija nākotnē var kalpot par pamatu gan zinātniskām publikācijām un digitālai dokumentācijai, gan kultūrizglītojošām iniciatīvām un ilgtspējīga kultūras tūrisma attīstībai piekrastes reģionos.

2.11. Iestādes vadības un darbības uzlabošanas sistēmas

2025. gadā Pārvalde turpināja pilnveidot iestādes vadības un darbības uzlabošanas sistēmas, nodrošinot stratēģiskās plānošanas, snieguma vadības, iekšējās kontroles, tiesiskuma un labas pārvaldības principu integrētu īstenošanu. Būtiska uzmanība pievērsta iestādes darbības rezultatīvas pārvaldības nodrošināšanai, procesu caurskatāmībai, risku vadībai un nodarbināto iesaistei stratēģisko mērķu sasniegšanā.

Lai stiprinātu vienotu pieeju stratēģiskajai un operatīvajai plānošanai, izstrādāts un 2025. gada augustā apstiprināts Pārvaldes iekšējais normatīvais akts “Nacionālās kultūras mantojuma pārvaldes darbības stratēģiskās un operatīvās plānošanas sistēma”, kurā noteikta kārtība iestādes vadības dokumentu un to saistošo pārskatu izstrādei. Šī iekšējā normatīvā akta ieviešana sekmēja mērķtiecīgu darbības plānošanu, uz rezultātiem balstītu pārvaldību un efektīvāku uzdevumu izpildes uzraudzību.

Vienlaikus tika nodrošināta arī “Latvijas kultūras pieminekļu aizsardzības stratēģijas 2023-2027” ieviešanas uzraudzība, tās rīcības plānā noteiktos uzdevumus integrējot Pārvaldes 2025. gada darba plānā un gada laikā regulāri izvērtējot uzdevumu aktualitāti, izpildes progresu un nepieciešamību precizēt plānotos izpildes termiņus. Šāda pieeja stiprināja snieguma vadības sistēmu un veicināja savlaicīgu stratēģisko prioritāšu īstenošanu.

Iestādes darbības pilnveides ietvaros nozīmīgs uzsvars tika likts uz iekšējās kontroles sistēmas stiprināšanu. 2025. gada maijā apstiprināti rīkojumi par Pārvaldes iekšējās kontroles sistēmas darbības aprakstu par 2024. gadu, kā arī par pilnvarotajām personām iekšējās kontroles sistēmas darbības nodrošināšanai. Veiktie pasākumi kopumā sekmēja risku pārvaldības, kontroles mehānismu un atbildības sadalījuma pilnveidi, nodrošinot efektīvāku iestādes procesu uzraudzību un atbilstību labas pārvaldības principiem.

Lai sekmētu tiesiskumu, ētikas standartus un trauksmes celšanas sistēmas efektivitāti, 2025. gada augustā apstiprināts Pārvaldes iekšējais normatīvais akts

“Trauksmes cēlēja ziņojuma iesniegšanas, aprites un izskatīšanas kārtība”. Tas nodrošināja skaidru un vienotu kārtību trauksmes cēlēju ziņojumu izskatīšanai, veicinot uzticamu un caurskatāmu ziņošanas mehānismu, kā arī sekmējot iespējamo pārkāpumu savlaicīgu identificēšanu un novēršanu.

Savukārt, lai stiprinātu interešu konflikta novēršanu, tiesiskuma principu ievērošanu un labu pārvaldību iestādes ikdienas darbā, izstrādāts vadlīniju projekts “Vadlīnijas tiesiskuma un labas pārvaldības stiprināšanai Nacionālās kultūras mantojuma pārvaldes darbības īstenošanā”, kas apstiprināts 2025. gada jūnijā. Vadlīnijas kalpoja kā praktisks instruments vienotas izpratnes veidošanai par ētisku, tiesisku un profesionālu rīcību Pārvaldes darbības īstenošanā.

Papildus tam pārskata gada decembrī apstiprināta “Nacionālās kultūras mantojuma pārvaldes nodarbināto labbūtības programmas 2025.–2027. gadam”. Programma izstrādāta kā būtisks iestādes darbības stratēģijas ieviešanas instruments, lai veicinātu nodarbināto profesionālo labbūtību, motivāciju un iesaisti, tādējādi stiprinot iestādes kapacitāti un ilgtspējīgu attīstību.

Kopumā pārskata gadā īstenotie pasākumi būtiski pilnveidoja Pārvaldes vadības un darbības sistēmu, sakārtojot procesus, precizējot kompetences un atbildības, kā arī attīstot stratēģiskās plānošanas, snieguma vadības un iekšējās kontroles instrumentus. Tas uzlaboja procesu pārskatāmību, lēmumu pieņemšanas kvalitāti un iestādes darbības efektivitāti. Vienlaikus tika stiprināta nodarbināto profesionālā kompetence un izpratne par iestādes mērķiem, veicinot kvalitatīvu, tiesisku un uz rezultātiem vērstu valsts pārvaldi.

2.12. Iestādes darbības stratēģijas ieviešanas novērtējums pārskata gadā

Pārskata gadā Pārvalde atbilstoši “Nacionālās kultūras mantojuma pārvaldes darbības stratēģijā 2023.–2027. gadam” noteiktajiem mērķiem un “Nacionālās kultūras mantojuma pārvaldes 2025. gada darba plānā” ietvertajiem uzdevumiem nodrošināja kultūras mantojuma aizsardzības politikas īstenošanu, vienlaikus stiprinot institucionālo kapacitāti, pilnveidojot kultūras pieminekļu saglabāšanas finansēšanas mehānismus un attīstot digitālos risinājumus kultūras mantojuma pārvaldībā.

Pārskata gadā īpaša uzmanība pievērsta kultūras mantojuma aizsardzībai krīzes situācijās, turpināta kultūras mantojuma pārvaldības digitalizācija, pilnveidota kultūras mantojuma pārvaldības informācijas sistēma “Mantojums”, kā arī stiprināta sabiedrības iesaiste un profesionālā sadarbība, organizējot Eiropas kultūras mantojuma dienas un veicinot starptautisko pieredzes apmaiņu kultūras mantojuma aizsardzības jomā.

Kopumā 2025. gadā Pārvalde nodrošināja stabilu kultūras mantojuma aizsardzības sistēmas darbību un turpināja īstenot ilgtermiņa attīstības iniciatīvas digitalizācijas, finansēšanas pilnveides un krīzes gatavības stiprināšanas jomās.

2023.–2027. gada plānošanas periodā noteikto snieguma rādītāju izpilde virzīta atbilstoši stratēģiskajiem mērķiem, īpašu uzmanību pievēršot cilvēkresursu attīstībai, inovācijai un klimatneitralitātei:

Galvenais snieguma rādītājs ⁹	Sasniegtais rezultāts (2025)
Speciālo institūciju stabilitāte, neatkarība, pieredze un sabiedrības uzticības līmenis (palielināta klientu apmierinātība par sadarbību un komunikāciju (veikta klientu aptauja vismaz vienu reizi divos gados))	2024. gada novembrī Pārvaldes oficiālajā tīmekļvietnē publicēta Pārvaldes sniegto pakalpojumu novērtēšanas aptauja, tajā iekļaujot jautājumus par pakalpojumu saņemšanu, Pārvaldes nodarbināto sniegto informāciju, attieksmi, kā arī apmierinātību par saņemto pakalpojumu kvalitāti. Ievērojot nelielu klientu atsaucību, aptauja turpināta arī 2025. gadā. Pārskata gada aptaujas rezultāti liecina par vidēju klientu apmierinātības līmeni un atšķirīgu klientu pieredzi. No aptaujas respondentiem 48% klientu sniegtos pakalpojumus vērtējuši pozitīvi ("4" vai "5"), 8% – vidēji, savukārt 44% klientu paiduši neapmierinātību ("1" vai "2"). Rezultāti norāda uz nepieciešamību pilnveidot atsevišķus pakalpojumu sniegšanas un komunikācijas aspektus, vienlaikus saglabājot pozitīvi novērtēto pakalpojumu kvalitāti.
Darba izpildes prasībām atbilstošs darba sniegums (novērtēšanā (NEVIS ¹⁰) saņemtais novērtējums <i>labi</i> ir vismaz 80% nodarbināto)	Lai nodrošinātu kvalitatīvu darba izpildi, būtiski ir nodarbinātajiem skaidri noteikt amata mērķus, uzdevumus, sasniedzamos rezultātus un darba izpildes prasības, kā arī regulāri izvērtēt darba sniegumu. Par 2025. gadā veikto darbu lielākā daļa Pārvaldes nodarbināto darba izpildes novērtēšanā saņēma vērtējumu "labi", "ļoti labi" vai "teicami", kas apliecina darba snieguma atbilstību noteiktajām prasībām un sekmīgu amata pienākumu izpildi. Vienlaikus divi Pārvaldes nodarbinātie saņēma vērtējumu "jāpilnveido", identificējot nepieciešamību turpmākai profesionālajai attīstībai un darba snieguma uzlabošanai. Tādējādi pārskata periodā tika sasniegts mērķis – 98% nodarbināto darba izpildes novērtēšanā saņēma vērtējumu "labi" vai augstāku.
Nodarbināto profesionālā apmācība un kvalifikācijas paaugstināšana (gadā notikusi vismaz viena	Pārvaldes nodarbinātie pārskata gadā pilnveidoja savas profesionālās zināšanas, prasmes un kompetences, piedaloties gan Valsts administrācijas skolas organizētajosursos, semināros un mācību programmās, gan citu izglītības un profesionālās pilnveides institūciju piedāvātajās aktivitātēs.

⁹ Galvenais snieguma rādītājs ir konkrēts, izmērāms lielums, kas palīdz novērtēt iestādes darba vai atsevišķu tās darbības procesu efektivitāti un sasniegtos rezultātus attiecībā pret izvirzītajiem mērķiem.

¹⁰ Valsts informācijas sistēma "Novērtēšanas elektroniskās veidlapas informācijas sistēma".

apmācība nodarbinātajam) katram	Tomēr 2025. gadā papildu izglītību apliecinošus sertifikātus vai apliecinājumus saņēma 41 Pārvaldes nodarbinātais, tādējādi netika sasniegts izvirzītais mērķis nodrošināt vismaz vienu profesionālās pilnveides aktivitāti katram nodarbinātajam gadā. Lai sekmētu rādītāja izpildi turpmākajos periodos, nepieciešams mērķtiecīgāk plānot profesionālās attīstības pasākumus, veicināt nodarbināto iesaisti apmācībās un paplašināt pieejamo mācību iespēju klāstu, tostarp organizējot Pārvaldes vajadzībām pielāgotas grupu apmācības.
Personāla (pamatdarbības veicēju) mainība, nepārsniedzot 10% gadā	Pārskata gadā personāla (pamatdarbības veicēju) mainība Pārvaldē bija 11% , nedaudz pārsniedzot noteikto mērķrādītāju 10%. Lai gan novērojama neliela novirze no plānotā rezultāta, personāla mainības līmenis kopumā vērtējams kā samērīgs un nerada būtisku ietekmi uz iestādes darbības nepārtrauktību. Vienlaikus personāla mainība ir nozīmīgs rādītājs, kas raksturo organizācijas spēju piesaistīt un noturēt nodarbinātos, tādēļ būtiski regulāri analizēt nodarbināto aiziešanas iemeslus un īstenot mērķtiecīgus personāla noturēšanas pasākumus, lai turpmāk ievērotu noteikto mērķrādītāju.
Nodarbināto apmierinātība ar darba organizāciju, iekšējo sadarbību un izaugsmes iespējām (veikta nodarbināto apmierinātības aptauja; paaugstināts nodarbināto iesaistes īpatsvars aptaujas aizpildīšanā (45%, 47%, 50%, 55%, 60%); nodarbināto apmierinātības pakāpenisks procentuālais pieaugums par darba organizāciju, iekšējo sadarbību un izaugsmes iespējām katru gadu)	Pārskata gada decembrī veikta Pārvaldes nodarbināto apmierinātības aptauja, lai novērtētu darba organizāciju, iekšējo sadarbību un izaugsmes iespējas Pārvaldē. Aptaujā piedalījās 77% no kopējā nodarbināto skaita, būtiski pārsniedzot 2025. gadam noteikto iesaistes mērķi 50%. Augstā aktivitāte skaidrojama ar iestādes vadības maiņu un nodarbināto ieinteresētību iesaistīties pārmaiņu procesos. Aptaujas rezultāti liecina, ka pozitīvu vērtējumu sniedza 69% respondentu, kas salīdzinājumā ar 2024. gadu ir samazinājums par 8 procentpunktiem. Rezultāti norāda uz nodarbināto pieaugošu kritisku vērtējumu par darba vidi, darba organizāciju, līderību un sadarbības procesiem, vienlaikus apliecinot nodarbināto iesaisti un gatavību paust viedokli par nepieciešamajiem uzlabojumiem Pārvaldes darbībā.
Valsts pārvaldes atlīdzības sistēmas reforma (vidējā atlīdzība Pārvaldes nodarbinātajiem 2027. gadā sasniedz vismaz 70% no valsts pārvaldes atlīdzības sistēmas algu skalas viduspunkta)	Pārskata gadā veikta Pārvaldes atlīdzības sistēmas izvērtēšana, analizējot atalgojuma konkurētspēju valsts pārvaldes un darba tirgus kontekstā. Izvērtējums liecināja, ka vairāku amatu grupu atlīdzības līmenis nav pilnībā atbilstošs veicamo pienākumu sarežģītībai, atbildības apjomam un nepieciešamajai profesionālajai kompetencei. Vienlaikus konstatēts, ka Pārvaldes atlīdzības līmenis atsevišķās jomās ir zemāks nekā līdzvērtīgās valsts pārvaldes institūcijās. Ņemot vērā Pārvaldes funkciju specifiku, kas ietver gan politikas veidošanas, gan tās īstenošanas un uzraudzības uzdevumus, turpmākajos gados nepieciešama pakāpeniska atlīdzības palielināšana, lai veicinātu esošo speciālistu noturēšanu, mazinātu personāla mainības riskus un nodrošinātu kvalificētu speciālistu piesaisti.

“Zaļā” pieeja iepirkumu procesos¹¹ (vides, arī sociālu nosacījumu integrēšana visās ar iegādi saistītās darbībās – ar pieaugošu tendenci)	Pārskata gadā Pārvalde turpināja ekspluatēt vienu elektroauto <i>RENAULT MEGANE</i>, kura kopējais nobraukums bija 8 437 km. Salīdzinot ar līdzvērtīgu iekšdedzes dzinēja automobili ar vidējām emisijām 150 g CO₂/km, tika samazinātas siltumnīcefekta gāzu emisijas par aptuveni 1,17 tonnām CO₂ gadā. Savukārt slēdzot līgumus par ēdināšanas pakalpojumu sniegšanu Pārvaldes rīkotajos semināros vai citos pasākumos, līgumā iekļauti tādi noteikumi kā ēdiena, kas tiek pasniegts, pagatavošana no augstvērtīgiem pārtikas produktiem, iespēju robežās izvēloties Latvijā ražotus produktus, kas sagatavoti tā pasniegšanas dienā. Iegādājoties centralizēto elektronisko iepirkumu sistēmā preces un pakalpojumus, ja iespējams, izvēle veikta no videi draudzīgu preču un pakalpojumu elektronisko katalogu piedāvājuma. Īpaši tas attiecināts uz biroja papīra, tīrīšanas līdzekļu un iekštelpu apgaismojumam nepieciešamo preču iegādi.
Elektronisko dokumentu aprīte (pakāpeniski samazināta papīra dokumentu aprīte, 2027. gadā sasniedzot ne vairāk kā 10%)	Pārskata gadā no Pārvaldē saņemtajiem 12 974 dokumentiem 395 (3,04%) bija papīra formātā, savukārt no nosūtītajiem 9 856 dokumentiem 174 nosūtāmie dokumenti (1,77%) bija papīra formātā. Izvērtējot pieejamo statistiku, jāsecina, ka 2025. gadā Pārvaldē nodrošināta augsta elektronisko dokumentu aprītes īpatsvara saglabāšana. Papīra formātā saņemto dokumentu īpatsvars veidoja tikai 3,04% no kopējā saņemto dokumentu skaita, savukārt nosūtīto dokumentu vidū papīra dokumentu īpatsvars bija 1,77%. Minētie rādītāji apliecina, ka Pārvalde jau 2025. gadā sasniedza galvenajā snieguma rādītājā noteikto mērķi līdz 2027. gadam nodrošināt papīra dokumentu aprīti ne vairāk kā 10% apmērā. Tas liecina par sekmīgu dokumentu pārvaldības procesu digitalizāciju, efektīvu elektronisko dokumentu aprītes risinājumu izmantošanu un iestādes spēju nodrošināt mūsdienīgu, efektīvu un videi draudzīgu dokumentu pārvaldību.
Attālinātais darbs (izmantoto attālinātā darba iespēju īpatsvars ir līdz 20% gadā)	Attālinātais darbs valsts pārvaldē ir kļuvis par nozīmīgu darba organizācijas veidu, kas sniedz vairākas priekšrocības gan nodarbinātajiem, gan iestādēm, sākot no lielākas elastības un produktivitātes līdz izmaksu optimizācijai. Lai pilnvērtīgi izmantotu attālinātā darba modeli, nepieciešama mērķtiecīga iestādes vadības pieeja, droša IT infrastruktūra un atbalstoša organizācijas kultūra. Pārskata gadā attālinātais darbs veidoja 19% no kopējā darba laika Pārvaldē, rezultātā izpildot rādītāja mērķi – proti, līdz 20% gadā.

¹¹ Zaļais publiskais iepirkums ir sistemātiska vides (arī sociālu) nosacījumu integrēšana visās ar preču vai pakalpojumu iepirkumu saistītās darbībās; instruments, ar kura palīdzību iespējams samazināt ietekmi uz vidi, veicināt sociālus uzlabojumus, panākt ietaupījumus budžetā.

Inovāciju ieviešana (vismaz viens pasākums gadā)	Inovāciju ieviešana iestādes darbā sekmē efektīvākas, caurspīdīgākas un iedzīvotājiem draudzīgākas pārvaldes nodrošināšanu, kā galvenos ieguvumus izceļot kvalitatīvāku pakalpojumu piedāvājumu, administratīvā sloga mazināšanu, efektivitātes uzlabošanu ar automatizācijas un resursu optimizācijas palīdzību, kā arī datu vadītu lēmumu pieņemšanu. Atbilstoši Ministru prezidentes uzdevumam no 2024. gada augusta līdz novembrim notika iesaistīto iestāžu inovāciju sprints Valsts kancelejas Inovācijas laboratorijā par kultūras pieminekļu aizsardzības regulējumu un tā ietekmi uz būvniecības nozari un UNESCO, kurā piedalījās arī Pārvaldes pārstāvji. Sesijās iesaistītie galarezultātā vienojās, ka nav nepieciešams veikt izmaiņas normatīvo aktu regulējumā, lai padarītu skaidrāku procesu virzību, bet ir jāveido procesu ceļa kartes un jāīsteno skaidrojošais darbs. Līdz ar to pārskata gadā Pārvalde sadarbībā ar Rīgas domi un Kultūras ministriju iesaistījās darbā pie šo ceļa karšu izveides, un tapa ceļa karšu projekts par būvniecību Rīgas vēsturiskā centra teritorijā, kurš izstrādes gaitā tika skatīts ar vairākām procesā iesaistītajām profesionālajām organizācijām. Izstrādātās ceļa kartes veicinās skaidrāku un prognozējamāku procesu virzību kultūras pieminekļu aizsardzības un būvniecības jomā, sekmējot efektīvāku iestāžu sadarbību, administratīvā sloga mazināšanu un saprotamāku pakalpojumu sniegšanu sabiedrībai un uzņēmējiem. 2025. gada rudenī Pārvalde iesaistījās Valsts administrācijas skolas Digitālās akadēmijas organizētā aktivitātē “Digitālo pārmaiņu projektu vadība”, kurā paredzēts, ka publiskās pārvaldes iestāžu komandas, izmantojot pieeju “mācīties darot”, izstrādās un prototipēs digitālās transformācijas risinājumus, kas vērsti uz procesu vienkāršošanu, automatizāciju, datu izmantošanas stiprināšanu un lietotāju pieredzes uzlabošanu. Programmas ietvaros plānots, ka Pārvalde izstrādās projektu “DVS Namejs kā pamats efektīvai darba videi NKMP”, kas būs fokusēts uz dokumentu un darba procesu digitalizāciju, demonstrējot iestādes apņemšanos ieviest inovatīvus pārvaldības risinājumus, mazināt manuālos procesus un veidot datus balstītu, efektīvāku kultūras mantojuma pārvaldību.
--	--

3. Budžets un tā izlietojums pārskata gadā

Saskaņā ar likumu “Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam”¹² Pārvaldei 2025. gadā piešķirtie valsts budžeta līdzekļi apgūti mērķtiecīgi, nodrošinot iestādes funkciju īstenošanu, noteikto uzdevumu

¹² [Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam.](#)

izpildi un stratēģisko prioritāšu sasniegšanu. Budžeta izlietojums plānots un īstenots atbilstoši apstiprinātajām pamatbudžeta programmām, apakšprogrammām un pasākumiem, ievērojot normatīvajos aktos noteiktās prasības, finanšu disciplīnas principus un resursu efektīvas pārvaldības pieeju. Finanšu līdzekļi novirzīti kultūras mantojuma aizsardzības funkciju īstenošanai, nodarbināto atlīdzībai, projektu īstenošanai, kā arī citu plānoto izdevumu segšanai atbilstoši apstiprinātajām tāmēm un finansēšanas plāniem.

Valsts budžeta finansējums un tā izlietojums
(euro)

Nr.p.k.	Finansiālie rādītāji	2024. gadā (faktiskā izpilde)	2025. gadā	
			apstiprināts likumā	faktiskā izpilde
1.	Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	9 686 266	8 260 654	8 252 544
1.1.	dotācijas	9 637 044	8 243 516	8 227 831
1.2.	maksas pakalpojumi un citi pašu ieņēmumi	6 671	6 500	6 402
1.3.	ārvalstu finanšu palīdzība	42 551	10 638	18 311
1.4.	ziedojumi un dāvinājumi	0	0	0
2.	Izdevumi (kopā)	9 675 059	8 277 862	8 244 249
2.1.	uzturēšanas izdevumi (kopā)	9 631 985	8 231 287	8 197 674
2.1.1.	kārtējie izdevumi	2 458 155	2 601 955	2 568 743
2.1.2.	procentu izdevumi	0	0	0
2.1.3.	subsīdijas, dotācijas un sociālie pabalsti	5 994 897	4 300 401	4 300 000
2.1.4.	kārtējie maksājumi Eiropas Kopienas budžetā un starptautiskā sadarbība	0	0	0
2.1.5.	uzturēšanas izdevumu transferti	1 178 933	1 328 931	1 328 931
2.2.	izdevumi kapitālieguldījumiem	43 074	46 575	43 575

2025. gadā Pārvaldes sākotnējais valsts budžeta programmu un apakšprogrammu prognozējamais apgūstamais finanšu apjoms tika prognozēts 8 197 208 eiro apmērā, t. sk. no “Pamatbudžeta” plānoto funkciju nodrošināšanai – 2 278 882 eiro, “Kultūras pieminekļu konservācijas un restaurācijas programmai” – 885 479 eiro, “Sakrālā mantojuma finansēšanas programmai” – 500 000 eiro, bet

Brīvības pieminekļa un Rīgas Brāļu kapu uzturēšanai un saglabāšanai – 1 147 332 eiro.

Apakšprogrammā “Eiropas Savienības programmas Erasmus+ projektu īstenošanas nodrošināšana” finansējums tika noteikts 26 990 eiro apmērā, savukārt apakšprogrammā “Eiropas ekonomiskās zonas finanšu instrumenta un Norvēģijas valdības divpusējā finanšu instrumenta projektu un pasākumu īstenošana” piešķirtais finansējuma apjoms pārskata gadā veidoja 54 840 eiro.

Papildus 2025. gadā Pārvaldei tika piešķirts finansējums no valsts budžeta programmas “Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem” 1 045 000 eiro apjomā, lai nodrošinātu četru sakrālo objektu restaurāciju un atjaunošanu.

Nemot vērā pārskata gada laikā īstenotās apropriācijas izmaiņas, izdevumu prognoze 2025. gada beigās veidoja 8 277 862 eiro.

Pārskata perioda izdevumu izpilde kopumā sastādīja 8 244 249 eiro jeb 99,6% no gada finansēšanas plāna.

Ieņēmumi par maksas pakalpojumiem un citiem pašu ieņēmumiem 2025. gadā sastādīja 6 402 eiro no plānotajiem 6 500 eiro, izpildē veidojot 98,35%, kas ir par 269 eiro mazāk kā iepriekšējā periodā – 2024. gadā.

Salīdzinot ar 2024. gadu, subsīdijas un dotācijas samazinājās par 1 694 897 eiro jeb 28,3%, savukārt par 2,2% palielinājās “Kultūras pieminekļu konservācijas un restaurācijas programmas” finansējums – no 837 311 eiro 2024. gadā līdz 855 479 eiro 2025. gadā. Subsīdijas un dotācijas samazinātas par 500 000 eiro vai 50% “Sakrālā mantojuma finansēšanas programmā”. Šīs izmaiņas programmas pieejamā finansējuma apjomā ietekmēja izpildāmo darbu apjomu, ko būtu bijis iespējams veikt sakrālajos objektos, lai nodrošinātu to restaurāciju un atjaunošanu.

2025. gadā par 149 998 eiro jeb 12,7% palielināti izdevumi “Pārējiem valsts budžeta uzturēšanas izdevumu transfertiem pašvaldībām”, bet finansējums Rīgas pieminekļu aģentūrai Brīvības pieminekļa un Rīgas Brāļu kapu uzturēšanai un saglabāšanai palielināts par 160 999 eiro jeb 16,3% – no 986 333 eiro līdz 1 147 332 eiro.

Prognozētais finansēšanas plāns valsts budžeta programmā 21.00.00 “Kultūras mantojums” apgūts par 99,9%.

Apakšprogrammā “Eiropas Savienības programmas Erasmus+ projektu īstenošanas nodrošināšana” plānotais finansējums apgūts par 33,9% – pārskata periodā nodrošināta projekta rezultātu tulkošana latviešu valodā, lai veicinātu to ilgtspēju. Finansējuma apguvi ietekmēja gan izmaiņas plānotajās aktivitātēs, veicot projekta rezultātu izplatīšanas nodrošināšanu, gan arī tas, ka 2025. gada novembrī no projekta vadošā partnera tika saņemts projekta noslēguma maksājums.

Apakšprogrammā “Eiropas ekonomiskās zonas finanšu instrumenta un Norvēģijas valdības divpusējā finanšu instrumenta projektu un pasākumu īstenošana” plānotais finansējums apgūts 84,4% apmērā. Atsevišķās budžeta pozīcijās, īstenojot projekta aktivitātes, veidojās ietaupījums, kuru saskaņā ar projekta plānu un īstenošanas noteikumiem nebija iespējams pārvirzīt. Tāpat izpildi ietekmēja izmaiņas personāla sastāvā.

4. Personāls

Pārvaldes personālpolitikas pamatā ir profesionāla, atbildīga un uz attīstību vērsta darba vide, kuras centrā ir cilvēks – kompetents, motivēts un uz sadarbību orientēts nodarbinātais. Pārvaldē darba kultūru raksturo cieņa, atklātība, godprātība un savstarpēja uzticēšanās, veidojot vienotu komandu kopīgu mērķu sasniegšanai kultūras mantojuma aizsardzības jomā.

Pārvalde sekmē efektīvu un uz sabiedrības interesēm vērstu valsts pārvaldi, nodrošinot taisnīgu un vienlīdzīgu attieksmi pret nodarbinātajiem, profesionālās izaugsmes iespējas, regulāru zināšanu pilnveidi un iesaisti iestādes attīstībā. Īpaša nozīme piešķirta nodarbināto kompetencei, atbildībai un darba kvalitātei, apzinoties, ka katra nodarbinātā ieguldījums ietekmē gan komandas kopējo rezultātu, gan Pārvaldes reputāciju sabiedrībā.

Pārvalde mērķtiecīgi veido vidi, kurā tiek novērtēta iniciatīva, profesionālais sniegums un ieguldījums kultūras mantojuma saglabāšanā, vienlaikus stiprinot nodarbināto piederības sajūtu un gandarījumu par kopīgi paveikto.

4.1. Amata vietu skaits un faktiskais vidējais nodarbināto skaits

2025. gada 31. decembrī Pārvaldē bija 104 amata vietas (t. sk. 5 vakances), no tām 37 bija valsts civildienesta ierēdņu amata vietas un 67 darbinieku amata vietas.

Kopējais faktiskais vidējais nodarbināto skaits bija 98.

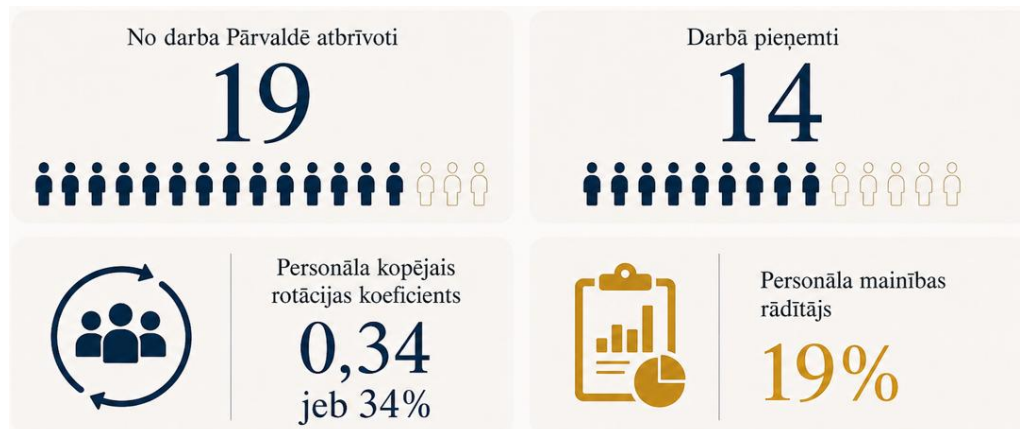
4.2. Izglītība

No visiem Pārvaldē nodarbinātajiem augstākā izglītība bija 91%, t. sk. 47% bija akadēmiskā vai otrā līmeņa profesionālā izglītība (maģistrs), 4% nodarbinātajiem bija doktora grāds, 2% bija doktora zinātniskā grāda kandidāti. 9% nodarbināto bija vidējā izglītība (tehniskais personāls).

4.3. Mainība

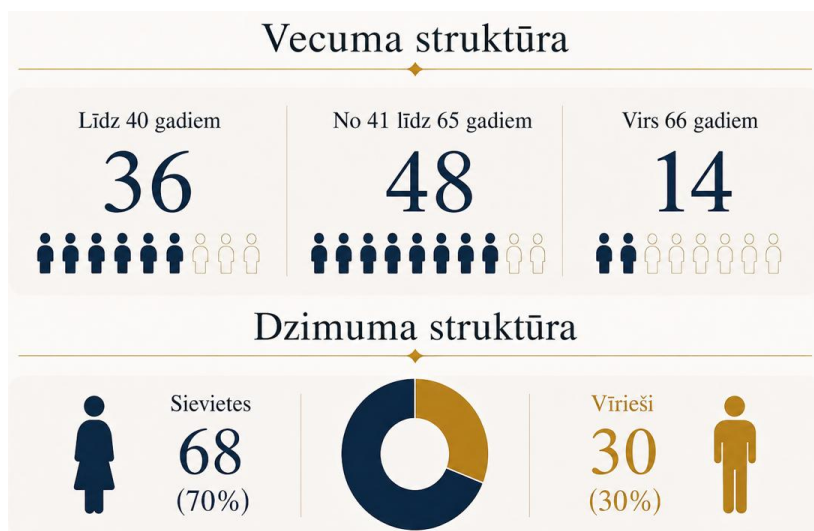
Personāla mainību 2025. gadā raksturo šādi rādītāji: no darba Pārvaldē atbrīvoti 19 nodarbinātie, savukārt darbā pieņemti 14 nodarbinātie. Personāla kopējais rotācijas koeficients bija 0,34 jeb 34%, bet personāla mainības rādītājs sasniedza 19%. Darba tiesisko attiecību izbeigšanu noteica gan nodarbināto došanās vecuma pensijā, gan profesionālās karjeras izmaiņas, tostarp pāreja uz amatiem ar konkurētspējīgāku atalgojumu, kā arī citi personiski un profesionāli apsvērumi.

4.4. Skaitis sadalījumā pa vecuma un dzimuma grupām

Pārvaldes nodarbināto sadalījumu pa vecuma grupām raksturo: 36 nodarbinātie bija vecumā līdz 40 gadiem, 48 – vecumā no 41 līdz 65 gadiem un 14 nodarbinātie bija vecāki par 66 gadiem.

Sadalījumu pa dzimuma grupām veidoja: 68 sievietes (70%) un 30 vīrieši (30%).

5. Komunikācija ar sabiedrību

Pārskata gadā Pārvalde turpināja mērķtiecīgu darbu sabiedrības informēšanā un izglītošanā par kultūras mantojuma aizsardzības jautājumiem, stiprinot dialogu ar sabiedrību, nozares profesionāļiem, izglītības iestādēm, nevalstisko sektoru un medijiem.

Pastāvīgi papildināts un pilnveidots iestādes oficiālās tīmekļvietnes *nkmp.gov.lv* saturs, pastiprināti pievēršot uzmanību digitālajai piekļūstamībai, kā arī uzturēta komunikācija sociālo tīklu platformās *Facebook*, *Instagram* un *X*, informējot par Pārvaldes aktualitātēm, sniegtajiem pakalpojumiem, normatīvo aktu izmaiņām un kultūras mantojuma saglabāšanas jautājumiem. Tāpat veikts sociālo tīklu monitorings, analizējot un reaģējot uz neskaidrībām, mītiem un dezinformāciju.

Pārvalde ikdienā turpināja nodrošināt plašu klientu konsultēšanas un skaidrojošo darbu, veicinot kā individuālo, tā sabiedrības izpratni par kultūras pieminekļu aizsardzības nozīmi un kultūras mantojuma saglabāšanas principiem. Popularizēta pieeja “konsultē vispirms”, motivējot klientus veikt konsultācijas agrīnā plānošanas posmā. Lai noskaidrotu klientu vērtējumu par Pārvaldes sniegto pakalpojumu kvalitāti, turpināta 2024. gada nogalē uzsāktā klientu apmierinātības aptauja Pārvaldes oficiālajā tīmekļvietnē.

Īpaša uzmanība pievērsta plašākas sabiedrības izglītošanai un dažādu auditoriju iesaistei. Pārvalde organizēja ikgadējās Eiropas kultūras mantojuma dienas, kas šajā gadā bija veltītas tēmai “Kustamais mantojums”. Pasākuma atklāšanā par īpašu ieguldījumu kultūras mantojuma aizsardzībā tika godināti nozares speciālisti un kultūras pieminekļu īpašnieki, tos apbalvojot ar sudraba Trīs brāļu goda zīmi. Pārvalde arī koordinēja ikgadējās Eiropas Arheoloģijas dienas, kuru

laikā notika tematiski pasākumi vairākās vietās Latvijā. Pēc vairāku gadu pārtraukuma Pārvaldes Arhitektūras muzejs piedalījās starptautiskajā Muzeju naktī. Pasākumos sabiedrībai bija iespēja iepazīt kultūras mantojuma saglabāšanas darbu, tikties ar nozares speciālistiem un piedalīties izglītojošās aktivitātēs.

Gada ietvarā īstenota sadarbība ar sabiedriskajiem medijiem. Izceļama sadarbība ar Latvijas Sabiedrisko mediju, piedaloties projektā “Bērnistaba” un Latvijas Televīzijas raidījumā “Gudrs, vēl gudrāks”. Sadarbības rezultātā tapa Latvijas Sabiedriskajā medijā pieejami izglītojoši uzdevumi un raksti bērniem un viņu vecākiem, kā arī nodrošināti jautājumi skolēnu erudīcijas raidījumā visas sezonas garumā katrā epizodē. Starp medijos no Pārvaldes puses izceltajiem būtiskajiem jautājumiem minams stāsts par 9000. valsts aizsargājamo kultūras pieminekli un UNESCO konvencijām saistībā ar civilmilitāro aizsardzību un zemūdens arheoloģiju.

Rakstītajos medijos Pārvalde gada laikā minēta vairāk nekā 1 500 reizes. Īpaši aktuāli sabiedrībai bijuši jautājumi saistībā ar iestādes vadītāja maiņu, futbola atbalstītāju uzvedību pie Brīvības pieminekļa, okupācijas pieminekļu demontāžu, Rīgas pils dienvidu kastelas atjaunošanu, Rīgas Svētā Pētera baznīcas atjaunošanas plāniem, lokālpārvaldes izmaiņām Jūrmalā, Turaidas ielā, restaurācijām Daugavpils cietoksnī, Lielās Ģildes restaurācijas darbiem, Daugavgrīvas cietokšņa nākotni, dolomīta nogrūvumu Mēmeles krastā pie Bauskas pilsdrupām, mākslinieka Aigara Bikšes skulptūras “Labrīt” izvietojumu uz ēkas balkona Rīgā, Elizabetes ielā, Senatnes loterijas atklāšanu, rakstnieka Andreja Upīša pieminekļa nākotni, vēja parku attīstību kultūras mantojuma kontekstā, Liepājas vēsturiskās Peldu iestādes pārbūvi, makšķerēšanu ar magnētu Talsu ezeros, RTU teritorijas Ķīpsalā jauno lokālpārvaldes izmaiņām, Bērnu slimnīcas vēsturiskās kapelas saglabāšanas jautājumu, atslēgtās apkures jautājumu Druvienas kultūras namā, mākslinieka Kristiāna Brektes aktivitātēm Rīgas Brāļu kapos, Saldus kultūras nama nojaukšanu, vairāku muižu izsolēm u.c.

Pārvalde turpināja sadarbību ar augstākās izglītības iestādēm un nevalstisko sektoru, iesaistoties studentu izglītošanā. Organizētas studentu, topošo nozares speciālistu, ekskursijas Pārvaldē, iepazīstinot ar iestādes darba specifiku un dodot iespēju satikt Pārvaldē nodarbinātos nozares ekspertus. Tika nodrošinātas prakses vietas, kā arī Ēnu dienas vakances. Noslēgts sadarbības līgums ar Vidzemes augstskolu. Latvijā organizēts Eiropas Padomes izsludinātais konkurss jauniešiem “Eiropas kultūras mantojuma radītāji” divās vecuma grupās.

Tika stiprināta sadarbība ar profesionālajām un sabiedriskajām organizācijām kultūras mantojuma saglabāšanas, restaurācijas un vides pieejamības jautājumos.

2025. gadā Pārvalde organizēja un atbalstīja arī vairākas nozīmīgas konferences, izstādes un starptautiskas iniciatīvas, aktualizējot kultūras mantojuma saglabāšanas jautājumus gan profesionālajā vidē, gan plašākā sabiedrībā.

6. Plānotie pasākumi 2026. gadā

6.1. Galvenie uzdevumi

Lai nodrošinātu “Latvijas kultūras pieminekļu aizsardzības stratēģijas 2023–2027”, Pārvaldes darbības stratēģijas 2023.–2027. gadam īstenošanu, kā arī saistošo politikas plānošanas dokumentu, politisko vadlīniju dokumentu un citu deleģētu uzdevumu izpildi, Pārvalde 2026. gadā plāno:

➤ **Atlīdzības sistēmas pilnveidošanu un konkurētspējas stiprināšanu** – Pieejamo finanšu līdzekļu ietvarā nodrošināt mērķtiecīgu atlīdzības paaugstināšanu atsevišķiem Pārvaldes amatu saraksta amatiem noteiktās struktūrvienībās, pakāpeniski tuvinot Pārvaldes atalgojuma līmeni citu valsts pārvaldes institūciju nodarbināto atlīdzībai, lai stiprinātu konkurētspēju, nodrošinātu cienīgu atalgojumu un veicinātu nodarbināto labbūtību.

➤ **Kultūras mantojuma nozares noturības un profesionālās kapacitātes stiprināšanu** – Īstenot apmācības pēc “trenē treneri” metodes ar krīžu plānu izstrādi un simulāciju izspēli, nodrošinot zināšanu tālāknodošanu Pārvaldes nodarbinātajiem un kultūras pieminekļu īpašniekiem, aktīvi iesaistīties Eiropas Ekonomikas zonas finanšu instrumenta un Norvēģijas valdības divpusējā finanšu instrumenta finansētā projekta īstenošanā kapacitātes un rīcībspējas stiprināšanai krīzes situācijās, kā arī sekmējot nozares stratēģisko pozicionējumu reģionālā līmenī, nodrošināt iestādes pārstāvību Aurora Forum 2026 (Auroras forums 2026), lai Ziemeļvalstu–Baltijas un Apvienotās Karalistes sadarbības kontekstā veicinātu diskusiju par drošību, enerģētiku, klimata pārmaiņām un ekonomisko attīstību.

➤ **Arhitektūras, mākslas pieminekļu un restaurācijas politikas pilnveidošanu** – Izstrādāt kustamo un nekustamo mākslas priekšmetu definējumu un saglabāšanas pamatprincipus vienota konceptuāla ietvara izveidei Latvijas mērogā, vienlaikus pārskatīt un pilnveidot arhitektūras pieminekļu aizsardzības politiku un tās īstenošanas sistēmu Pārvaldes darbības kontekstā, kā arī aktualizēt restaurāciju kā būtisku kultūras pieminekļu aizsardzības jomu un izvērtēt tās turpmākās attīstības un normatīvā regulējuma pilnveides virzienus.

➤ **Sabiedrības izglītošanu un izpratnes veicināšanu par kultūras mantojumu** – Veicināt sabiedrības izpratni par materiālo kultūras mantojumu, organizējot izglītojošus un iesaistošus pasākumus dažādām mērķgrupām, tostarp bērniem un jauniešiem, Eiropas kultūras mantojuma dienu un Eiropas Arheoloģijas dienu ietvarā, piedaloties diskusijās par materiālo kultūras mantojumu Sarunu festivālā LAMPA, kā arī nodrošinot mērķētas lekcijas un seminārus kultūras pieminekļu īpašniekiem, apsaimniekotājiem un nozares speciālistiem par aktuālām

tēmām, tostarp piekļūstamību kultūrvēsturiskās ēkās, organizējot, piemēram, divu dienu reģionālu semināru Rēzeknē 2026. gada maijā.

➤ **Starptautiskās sadarbības un stratēģiskās pārstāvniecības stiprināšanu** – Nodrošināt dalību UNESCO Ģenerālajā asamblejā un uzsākt mērķtiecīgus priekšdarbus Latvijas kandidatūras virzīšanai dalībai UNESCO Pasaules mantojuma 1972. gada konvencijas komitejā 2029. gadā, kā arī gatavoties 2028. gadā Latvijā rīkot Eiropas kultūras mantojuma vadītāju forumu Latvijas prezidentūras ietvaros un veidot vienotu redzējumu Baltijas valstu pieminekļu aizsardzības attīstībai, piedaloties Baltijas mantojuma pārvalžu vadītāju tikšanās pasākumā Igaunijā.

6.2. Plānotie sadarbības projekti

2026. gadā Pārvalde īstenos šādus sadarbības projektus:

- Turpinās darbu pie Eiropas Ekonomikas zonas finanšu instrumenta un Norvēģijas valdības divpusējā finanšu instrumenta finansētā projekta pieteikuma izstrādes, lai stiprinātu Pārvaldes nodarbināto kapacitāti un zināšanas un veicinātu objektu īpašnieku zināšanas un praktisko rīcībspēju krīzes situācijās.
- Turpinās darbu pie DEHIO Latvijas arhitektūras un mākslas pieminekļu rokasgrāmatas (“Dehio-Handbuch der Kunstdenkmäler in Lettland”) sagatavošanas un izdošanas latviešu un vācu valodās.
- Turpinās dalību Interreg Centrālās Baltijas jūras reģiona programmas projektā “Baltijas jūras zemūdens kultūrvēsturiskas ainavas: identifikācija, kategorizēšana un pārvaldība” (saīsinājumā: UCL-Baltic), lai izstrādātu un testētu metodiku zemūdens kultūras mantojuma saglabāšanai un pārvaldībai. Projekta gaitā tiks uzlabota sadarbība starp kultūras mantojuma ekspertiem un valsts institūcijām, kā arī izveidota vienota pieeja zemūdens kultūrvēsturisko ainavu saglabāšanai Baltijas jūras reģionā. Darbs norisināsies, izvērtējot līdzšinējo praksi dažādās pasaules valstīs, organizējot diskusijas par labākajiem principiem un seminārus aprobēto metožu testēšanai. Rezultātā tiks izstrādātas vadlīnijas šo mērķu realizēšanai un ieviešanai praksē pēc projekta noslēguma.
- Turpinās sadarbību ar Vidzemes Augstskolu, lai stiprinātu topošo speciālistu zināšanas un prasmes vēsturisko ēku ilgtspējīgā uzturēšanā un atjaunošanā. Šī partnerība ļaus integrēt nozares profesionāļu pieredzi studijās, mazināt nesaskaņotu projektu riskus un veicināt kvalitatīvu kultūras mantojuma apsaimniekošanu.
- Turpinās iesaisti Valsts kancelejas un Valsts administrācijas skolas organizētajā projektā par digitālo pārmaiņu vadību valsts iestādēs ar mērķi izstrādāt un Pārvaldes darbā ieviest digitālus risinājumus dokumentu vadības sistēmas Namejs uzlabošanai.

6.3. Plānotie pētījumi

- Pārvalde 2026. gadā turpinās pētniecisko darbu un šādus pētījumus:
- Zemūdens kultūrvēsturiskā mantojuma apzināšana Daugavgrīvas un Buļļu piekrastes zonā Rīgas līcī;
 - Ēku ansambļa “Trīs brāļi” kultūrvēsturiskā izpēte.*

*Pārvaldes 2025. gada publiskajā pārskatā ietvertā informācija var tikt papildināta.

Pārvaldes 2025. gada publiskā pārskata vizuālajā noformējumā izmantoti fotoattēli no iestādes arhīva.